

Uplatňování prvků environmentálního managementu v ubytovacích zařízeních ve vybraném regionu

Bakalářská práce

Studijní program:

B0488A050006 Mezinárodní ekonomické vztahy

Studijní obor:

Cestovní ruch

Autor práce:

Dominika Němečková

Vedoucí práce:

Ing. Petr Scholz, Ph.D.

Katedra marketingu a obchodu

Zadání bakalářské práce

Uplatňování prvků environmentálního managementu v ubytovacích zařízeních ve vybraném regionu

Jméno a příjmení: **Dominika Němečková**
Osobní číslo: E19000436
Studijní program: B0488A050006 Mezinárodní ekonomické vztahy
Specializace: Cestovní ruch
Zadávací katedra: Katedra marketingu a obchodu
Akademický rok: **2021/2022**

Zásady pro vypracování:

1. Stanovení cíle bakalářské práce.
2. Teoretická východiska – ubytovací zařízení, environmentální management, jeho výhody a nevýhody, certifikace.
3. Analýza uplatňování prvků environmentálního managementu.
4. Formulace závěrů.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

30 normostran
tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

- BERÁNEK, Jaromír, 2016. *Moderní řízení hotelového provozu*. Praha: Grada publishing. ISBN: 978-80-86724-45-4.
- KŘÍŽEK, Felix a Josef, NEUFUS, 2014. *Moderní hotelový management*. Praha: Grada publishing. ISBN: 978-80-247-4835-1.
- MENSAH, Ishmael, 2019. *Environmental Management Concepts and Practices for the Hospitality Industry*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing. ISBN: 978-1-5275-3630-2.
- SCHOLZ, Petr, JANEČEK, Petr a Ivica LINDEROVÁ. Applying environmental measures as a part of social responsibility: the example of a Czech hotel chain. *Acta Turistica*, **32**(1): 7-38. ISSN 0353-4316.

Konzultant: Ing. Ivica Linderová, PhD., odborný asistent, Vysoká škola polytechnická Jihlava

Vedoucí práce:

Ing. Petr Scholz, Ph.D.
Katedra marketingu a obchodu

Datum zadání práce:

1. listopadu 2021

Předpokládaný termín odevzdání:

31. srpna 2023

doc. Ing. Aleš Kocourek, Ph.D.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Ing. Jaroslava Dědková, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 1. listopadu 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

1. dubna 2022

Dominika Němečková

Uplatňování prvků environmentálního managementu v ubytovacích zařízeních ve vybraném regionu

Anotace

Tato bakalářská práce je zaměřena na aplikaci prvků environmentálního managementu v ubytovacích zařízeních v Jizerských horách. V teoretické části jsou nejprve vysvětleny pojmy, týkající se ubytovacího zařízení jako klasifikace a certifikace ubytovacích zařízení. Dále je v teoretické části zmíněn environmentální management a jeho prvky, výhody a nevýhody. Cílem bakalářské práce je provést analýzu uplatňování prvků environmentálního managementu ve vybraných ubytovacích zařízeních v Jizerských horách. Výzkum je proveden prostřednictvím anonymního dotazníku, který byl zaslán emailem vybraným ubytovacím zařízením. Výsledky dotazníku jsou uvedeny v praktické části bakalářské práce a zaznamenávají rozsah uplatňování prvků environmentálního managementu v Jizerských horách.

Klíčová slova

Certifikace ubytovacích zařízení, environmentální management, klasifikace ubytovacích zařízení, prvky environmentálního managementu

Applying Elements of Green Management in Accommodation Facilities in Selected Region

Annotation

This bachelor thesis is aimed at applying elements of environmental management in accommodation facilities in the Jizera Mountains. In the theoretical part, the concepts relating to accommodation facilities such as classification and certification of accommodation facilities are first explained. Also mentioned in the theoretical part are environmental management and its elements, advantages and disadvantages. The aim of the bachelor's thesis is to analyse the application of environmental management elements in selected accommodation facilities in the Jizera Mountains. The research is carried out through an anonymous questionnaire which was sent by email to the selected accommodation facilities. The results of the questionnaire are presented in the practical part of the bachelor's thesis and note the extent of application of environmental management elements in the Jizera Mountains.

Key Words

Certification of accommodation, environmental management, classification of accommodation, environmental management elements

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu práce Ing. Petru Scholzovi, DiS, Ph. D za skvělé vedení, cenné rady, ochotu a podporu při psaní bakalářské práce. Mé díky patří také všem ubytovacím zařízením, která se zúčastnila výzkumu a poskytla mi data pro vypracování bakalářské práce. Na závěr děkuji své rodině a přátelům za psychickou podporu.

Obsah

Seznam zkratk	12
Seznam tabulek	13
Seznam ilustrací	14
Úvod	15
1. Koncept environmentálního ubytovacího zařízení	16
1.1 Klasifikace ubytovacích zařízení	17
1.1.1 Environmentální ubytovací zařízení.....	20
1.1.2 Certifikace ubytovacích zařízení.....	22
1.2 Environmentální management a jeho uplatňování	25
1.2.1 Prvky environmentálního managementu	27
1.2.2 Výhody a nevýhody environmentálního managementu	32
2. Analýza uplatňování environmentálního managementu ve vybraném regionu ...	34
2.1 Cíl a metodika zkoumání	34
2.2 Využití prvků environmentálního managementu v ubytovacích zařízeních v Jizerských horách	36
Závěr	54
Seznam použité literatury	57
Seznam použitých internetových zdrojů	60

Seznam zkratk

EMAS	Eco – management and Audit Scheme (Systém environmentálního řízení a auditu)
EMS	Environmental management system (Systém environmentálního řízení)
EU	Evropská unie
LEED	Leadership in Energy & Environmental Design
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
REACH	Registration, Evaluation and Authorization of Chemicals
UZ	Ubytovací zařízení

Seznam tabulek

Tabulka 1 Kategorizace ubytovacích zařízení.....	18
Tabulka 2 Kritéria pro jednotlivé třídy	19
Tabulka 3 Kroky k zavedení EMS.....	24
Tabulka 4 Ukazatele spotřeby a vody ve vybraných skupinách hotelů	30
Tabulka 5 Vliv na životní prostředí dle třídy ubytovacích zařízení	52
Tabulka 6 Vliv na životní prostředí dle kategorie ubytovacích zařízení	52
Tabulka 7 Usilování o environmentální označení dle kategorie ubytovacích zařízení	53
Tabulka 8 Finanční náročnost environmentálního managementu dle kategorie ubytovacích zařízení	53

Seznam ilustrací

Obrázek 1 Ekoznačky: The flower a ekologicky šetrná služba	21
Obrázek 2 Schéma interakce fází environmentálního managementu	27
Obrázek 3 Mapa Jizerských hor	36
Graf 1 Oblast ubytovacích zařízení Zdroj: Vlastní zpracování, 2022	37
Graf 2 Kategorie ubytovacích zařízení	37
Graf 3 Třída ubytovacích zařízení	38
Graf 4 Kapacita ubytovacích zařízení	39
Graf 5 Přispívání ubytovacích zařízení k životnímu prostředí	40
Graf 6 Zpracovaná koncepce environmentálního managementu	41
Graf 7 Realizace environmentálních opatření v ubytovacích zařízení	43
Graf 8 Důvod neuplatňování opatření v ubytovacích zařízení	44
Graf 9 Přínosy environmentálního managementu v ubytovacích zařízení	45
Graf 10 Finanční obtížnost uplatňování environmentálního managementu v ubytovacích zařízeních	45
Graf 11 Aktivita ubytovacího zařízení na činnostech ochrany životního prostředí	46
Graf 12 Darování přebytkových/nespotřebovaných potravin ubytovacích zařízení	47
Graf 13 Snaha ubytovacích zařízení o získání environmentálního označení	47
Graf 14 Znalost certifikátů	48
Graf 15 Informování hostů o environmentálním snažení ubytovacích zařízení	49

Úvod

V současnosti je problematika životního prostředí aktuální a důležité téma. Životní prostředí ovlivňuje život a životní styl všech jedinců a zejména i oblast cestovního ruchu. Jedním z důležitých faktorů, které ovlivňují atraktivnost destinace je právě kvalita životního prostředí. Znečištění ovzduší, vod, krajiny a kulturních památek může vést nejen k dočasnému, ale i trvalému poškození atraktivity destinace, odlivu turistů, a dokonce až zániku turismu v dané destinaci. Proto má pozitivní vztah a různá opatření týkající se ochrany životního prostředí významný vliv na cestovní ruch, který je na atraktivnosti destinace závislý. V případě, že je cestovní ruch prováděn správně, dokáže životní prostředí v destinaci uchovat, dokonce zlepšit.

Ubytovací zařízení mohou negativní dopady na životní prostředí zmírnit právě používáním prvků environmentálního managementu. Tento management se zaměřuje na šetrné zacházení s přírodními zdroji a energiemi. Zavádění a uplatňování environmentálního managementu není pro ubytovací zařízení zprvu snadné, a to z důvodu potřeby dlouhého strategického plánování a prvotních investic. Z dlouhodobého hlediska toto rozhodnutí může ubytovacímu zařízení ale snížit náklady za energie a vodu, zároveň zvýšit tržby a vybudovat příjemnou image. Image ubytovacímu zařízení pomáhá vybudovat konkurenční výhodu na velmi náročném konkurenčním trhu.

Cílem bakalářské práce je analyzovat uplatňování prvků environmentálního managementu ve vybraných ubytovacích zařízení v oblasti Jizerských hor. Práce je rozdělena do dvou částí, na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zabývá objasněním pojmů týkajících se klasifikace a certifikace ubytovacích zařízení, environmentálního managementu, jeho uplatňováním a výhodami a nevýhodami s ním spojenými. Praktická část je zaměřena na analýzu uplatňování jednotlivých prvků environmentálního managementu v ubytovacích zařízeních v oblasti Jizerských hor.

1. Koncept environmentálního ubytovacího zařízení

V současnosti se svět nachází na hraně ekologické katastrofy, která může způsobit ovlivnění celosvětové populace. V roce 2019 OSN sdělila, že na záchranu planety zbývá pouze 11 let, kdy je zapotřebí dostat emise uhlíku pod kontrolu a zastavit růst globální teploty. Pokud se tak nepodaří, ocitne se v ohrožení celý ekosystém, jehož jsou lidé součástí. Země by tak byla neobyvatelná. Klimatická změna je ovlivňována několika důležitými faktory. Prvním faktorem je globální oteplování, ke kterému dochází v důsledku nárůstu skleníkových plynů v atmosféře, což má za následek, že se zvyšuje teplota na zemském povrchu. Kvůli rostoucím teplotám a průmyslovému znečištění bude podle OSN v budoucnu s nedostatek pitné vody, neboť třetina pozemní vody je již vyčerpána. Dalším faktorem je odlesňování, kdy v současnosti lesy pokrývají odhadem 30 procent povrchu. Odlesňování má ale nepříznivý vliv na klima – stromy totiž pohlcují oxid uhličitý. Nejvíce pozorovaným důsledkem klimatického ohrožení je znečištění, které je způsobeno průmyslem a zemědělstvím. Odpad je také jeden z důležitých faktorů. Většina odpadu obsahuje plast, který se nerozkládá. Všechny výše uvedené problémy mají vliv na nedostatek zdroje surovin. Jenže populace roste a bude čím dál problematictější vyrobit potraviny pro všechny (Wilson-Powell, 2021).

Odvětví cestovního ruchu přispívá celkem k 10,4 % celosvětového hrubého domácího produktu, díky tomu je jedním z největších průmyslových odvětví a je důležitý pro rozvoj globálního hospodářství. Zároveň však cestovní ruch a činnosti s ním spojené silně ovlivňují životní prostředí. Podílí se tak 8 % na celosvětové emisi skleníkových plynů a nabývá na energetické, půdní, potravinářské a sladkovodní náročnosti (Merli a kol., 2019).

Z důvodů, které byly zmíněny výše má v současné době problematika ochrany životního prostředí stále větší důležitost. Není tomu jinak ani u subjektů cestovního ruchu. Ubytovací zařízení i destinace v cestovním ruchu si velmi dobře uvědomují, že turisté častěji navštěvují destinace, které berou ohled na životní prostředí. Proto pozitivní vztah daného subjektu k životnímu prostředí je důležitým a dobrým nástrojem marketingu. Tyto subjekty mají mimo jiné i možnost zúčastnit se dobrovolného systému ochrany životního prostředí, pro posílení této strategie. Naopak znečišťování životního prostředí snižuje atraktivnost dané destinace

jak pro turisty, tak pro rezidenty, což může vést k dočasnému či trvalému zániku cestovního ruchu v dané lokalitě (MMR, 2007).

V posledních desetiletích se poptávka po ubytování v ubytovacích zařízeních šetrných k životnímu prostředí zvýšila. Dnešní zákazníci jsou mnohem citlivější ohledně téma ochrany životního prostředí a rychle mění své návyky a názory. Aby si ubytovací zařízení udržela svoji konkurenční výhodu a byla konkurenceschopná, je nezbytné, aby minimalizovala škody na životní prostředí spojené s provozem (Han, Yoon, 2015).

V oblasti cestovního ruchu jsou jedni z největších znečišťovatelů životního prostředí právě ubytovací zařízení a pohostinská zařízení. Je proto důležitý zodpovědný přístup k ochraně životního prostředí nejen vedoucích pracovníků těchto subjektů, ale všech pracovníků, pro zachování životního prostředí pro další generace. Vedoucí pracovníci proto musejí hledat možnosti, jak sladit ekologické a ekonomické zájmy. Měli by také zajistit, aby se ekologické principy staly nedílnou součástí filozofie podniku. Cílem ubytovacího zařízení z pohledu ochrany životního prostředí by mělo být nabízení služeb vysoké kvality za dodržení podmínek o ochraně životního prostředí. Ke splnění tohoto cíle je zapotřebí, aby bylo zpracované opatření v oblastech: odpadkové hospodářství, úspora energie a trénink zaměstnanců (Křížek, Neufus, 2014).

1.1 Klasifikace ubytovacích zařízení

Ubytovací zařízení, označuje směnu poskytování přechodného ubytování za peníze. Dle odborné literatury se za hotel považuje zařízení s nejméně 10 pokoji pro poskytování přechodného ubytování a se služby s ním spojené (stravování, úklid, recepce aj.). Hotely jsou na základě velikosti a vybavenosti klasifikovány do pěti tříd. (Beránek a kol., 2016).

Klasifikace ubytovacího zařízení je důležitá pro všechny účastníky cestovního ruchu. Klasifikace slouží pro rozdělování hotelů do kvalitativních tříd a cenových kategorií za pomoci označení hotelu hvězdičkami (popřípadě klíči, kloboukami nebo letadly). Díky této klasifikaci má host představy o tom, jaké služby mu budou poskytnuty a předpokládá že i ubytovací zařízení si je vědomo, že za určitou cenu poskytuje určitý standard (Křížek, Neufus, 2014).

V praxi by měly platit standardy, co která třída znamená a jaké služby by měla poskytovat. V třídách **** a ***** by měly být služby na vysoké úrovni. Mezi tyto služby patří především vlídnost a pečlivost personálu, důvěryhodnost, spolehlivost, úcta, znalost a dovednost personálu, naslouchání hostů aj., v těchto třídách se host setkává také s lepším vybavením pokoje (Ryglová, Burian, Vajčnerová, 2011). Mimo označení hvězdičkami lze získat také označení „Superior“. Toto označení získá ubytovací zařízení v případě, že splňuje požadavky, které jsou nepovinné (Poslanecký, Získalová, 2018).

V České republice provádí klasifikaci ubytovacích zařízení pouze Asociace hotelů a restaurací ČR za podpory Ministerstva pro místní rozvoj a České centrály cestovního ruchu – CzechTourism. Tato asociace sestavila „Oficiální jednotnou klasifikaci ubytovacích zařízení České republiky“. Stejná hodnotící kritéria používá i organizace Hotelstars union, která byla založena 14. prosince 2009 v Praze. Zakládající země této aliance jsou: Česká republika, Německo, Maďarsko, Rakousko, Nizozemsko, Švédsko a Švýcarsko. Zároveň do tohoto společenství patří Belgie, Dánsko, Estonsko, Litva, Lucembursko, Lotyšsko, Lichtenštejnsko, Slovinsko, Malta a Řecko. Tyto certifikace jsou vydávány na pět kalendářních let, pokud chce po uplynulé době ubytovací zařízení obnovit certifikát, je zapotřebí požádat o recertifikaci (hotelstars.eu).

Tabulka 1 Kategorizace ubytovacích zařízení

Kategorie	Definice
Hotel	Ubytovací zařízení s nejméně 10 pokoji pro hosty vybavené pro poskytování přechodného ubytování a služeb s tím spojených (zejména stravovací), člení se do pěti tříd.
Hotel garni	Ubytovací zařízení s nejméně 10 pokoji pro hosty vybavené pro poskytování přechodného ubytování a má vybavení jen pro omezený rozsah stravování (nejméně snídaně), člení se do čtyř tříd.
Motel	Ubytovací zařízení s nejméně 10 pokoji pro hosty poskytující přechodné ubytování a služby s tím spojené (zejména pro motoristy), člení se do čtyř tříd, zařízení se nachází v blízkosti pozemních komunikací s možností parkování, recepce a restaurace může být mimo ubytovací část.
Penzion	Ubytovací zařízení s nejméně 5 a maximálně 20 pokoji pro hosty, s omezeným rozsahem společenských a doplňkových služeb (absence restaurace), člení se do čtyř tříd.
Aparthotel	Komerční zařízení sestávající se z několika vyhrazených studií nebo apartmánů výhradně pro ubytování turistů s omezenou nabídkou, člení se do čtyř tříd. Má minimálně 10 obytných jednotek (studií nebo apartmá).
Apartmánový komplex	Hotel, kde je ubytování poskytováno ve studiích nebo apartmánech, hostům je poskytován rozsah služeb stanovený pro příslušnou třídu hotelu, člení se to čtyř tříd. Má minimálně 10 obytných jednotek (studií nebo apartmá).

Zdroj: Vlastní zpracování dle (hotelstars.eu).

V České republice funguje klasifikace pouze dobrovolně, provozovatel se sám rozhodne, zda chce o udělení certifikace usilovat nebo ne, protože klasifikace ubytovacího zařízení není závazným právním předpisem. Vzhledem k tomu, že je certifikace dobrovolná, může si ubytovací zařízení udělit i čtyři hvězdy, aniž by splňovala povinná kritéria pro danou třídu (Rašovská, Ryglová, 2017).

Materiál klasifikace slouží jako pomůcka pro zařazení UZ kategorií hotel, hotel garni, motel, penzion, aparthotel a apartmánový komplex. Do příslušných tříd dle povinných požadavků pro lepší orientaci hostů, zvýšení transparentnosti a zkvalitnění služeb poskytovaných ubytovacími zařízeními (Křížek, Neufus, 2014).

Tabulka 2 Kritéria pro jednotlivé třídy

* Tourist
Každodenní úklid pokoje
100 % pokojů má barevnou TV včetně dálkového ovladače
100 % pokojů má sprchu a WC nebo vanu a WC
WIFI přístup na internet ve veřejných prostorách v pokojích
Stůl a židle
Toaletní potřeby na vyžádání – zubní kartáček, zubní pasta, holicí souprava
Osušky
Služby recepce k dispozici
Nabídka nápojů v hotelu a snídaňová nabídka
Možnost uložení cenností
Bezhotovostní platba
** Economy
Snídaně formou bufetu
Světlo vedle lůžka na čtení
Tekuté tělové mýdlo nebo sprchový gel
Poličky na prádlo
Osušky a ručníky
Personál hovořící dvěma jazyky
Možnost zapůjčení šitíčka a pomůcek na čištění obuvi
*** Standard
Recepce k dispozici personálem 10 hodin denně, telefonicky dostupná 24 hodin denně
Sedací souprava v prostoru recepce, pomoc se zavazadly
Služba bezpečné úschovy zavazadel pro hosty
Nabídka nápojů v pokoji – minibar
Audio nebo multimediální zábavní systém
Vysoušeč vlasů nebo kosmetické ubrousky
Zrcadlo na výšku postavy, místo nebo box pro uložení zavazadla
Služba praní a žehlení
Polštář a přikrývka navíc na vyžádání
Přehledný systém vyřizování stížností

Dvojjazyčné internetové stránky hotelu
**** First Class
Recepce k dispozici personálem 16 hodin denně, telefonicky dostupná 24 hodin denně
Hotelová hala s místy k sezení a nápojovým servisem, hotelový bar nebo prostor k posezení
Snídaňový bufet s obsluhou nebo snídaňový lístek
Minibar či maxibar – nápoje k dispozici 16 hodin denně prostřednictvím pokojové služby "Room Service"
Pohodlné sezení s odkládacím stolem/policí
Župan a pantofle na vyžádání
Kosmetické produkty, kosmetické zrcátko, velká odkládací plocha v koupelně
Mezinárodní TV kanály
***** Luxury
Recepce k dispozici personálem 24 hodin denně, telefonicky dostupná 24 hodin denně
Parkování zajištěné obsluhou (Valet parking)
Concierge
Služba kyvadlové dopravy nebo hotelové limuzíny
Pomoc se zavazadly
Osobní přivítání každého hosta květinami či dárkem na pokoji
Minibar a nabídka pokrmů a nápojů prostřednictvím "Room Service" 24 hodin denně
Zařízení s přístupem na internet v pokoji na vyžádání
Trezor v pokoji
Služba žehlení, čištění obuvi a krejčovská služba
Večerní služba odestýlání (Turndown service)
Snídaňový jídelní lístek prostřednictvím pokojové služby "Room Service"

Zdroj: Vlastní zpracování dle (hotelstars.eu)

1.1.1 Environmentální ubytovací zařízení

Environmentální ubytovací zařízení, anglicky eco-friendly accommodation facility, je takové ubytovací zařízení, které je šetrné k životnímu prostředí. Manažeři těchto environmentálních UZ zavádějí programy, které šetří vodu, energii a odpad – zatímco šetří peníze. Zahrnuje socioekonomické faktory a působí odpovědně vůči svým zaměstnancům, místní komunitě, místní kultuře a okolní ekologii. Myšlenkou je poskytovat přirozené ubytování a služby, které chrání přírodu (Binus, 2015).

Pro ubytovací zařízení šetrné k životnímu prostředí je z hlediska provozu a investiční náročnosti praktičtější, pokud se s myšlenkou „zeleného hotelu“ přijde už na začátku výstavby. V této fázi je mnohem jednodušší rozhodnout, kde se umístí technologické zázemí, jak je vhodné budovu situovat v souvislosti s přirozeným světlem, a především lze UZ vybavit ekologickými detaily. Tento stav ale není finální, jedná se o neustálý vývoj a snahu se zlepšovat (Šulcová, 2018a).

Dalším pohledem na ubytovací zařízení šetrná k životnímu prostředí je propojení myšlenek na šetrné podnikání, ochranu životního prostředí a zodpovědný management. Souvisí s tím činnosti od školení zaměstnanců, úsporu vody, recyklace, využívání alternativních zdrojů energie, používání organických potravin až po snížení emisí uhlíku (Kasavana, 2008).

Být environmentálním ubytovacím zařízením také znamená být certifikován v rámci EU i Ministerstva životního prostředí v ČR. Ubytovací zařízení může vlastnit evropský certifikát „The Flower – ekologicky šetrná služba“ nebo českou značku - „ekologicky šetrná služba“. Jejich uznání je zaručeno nejen v České republice ale i v zahraničí. Kritéria pro získání obou značek jsou stejná, jediný rozdíl je v přihlášce o jejich udělení. Ekoznačka je ochranná známka, která zajišťuje hostovi eliminaci negativních vlivů na životní prostředí. Tyto značky jsou určeny všem ubytovacím zařízením, nikoliv jen hotelům. Ačkoliv je značka spojena spíše s malými a středními podniky, mezi certifikované zástupce patří i mezinárodní hotelové řetězce. Cena za přidělení certifikace či českou ekologickou licenci a roční poplatek za jejich užívání se liší (MMR, 2007).

Obrázek 1 Ekoznačky: The flower a ekologicky šetrná služba
Zdroj: (ekospotřebitel, 2022)

V České republice jsou v současnosti pouze čtyři certifikované hotely. Z počátku se očekával velký rozvoj ekologických hotelů díky přívětivému přístupu k ochraně životního prostředí. V roce 2006 byl oficiálně certifikován první ekologický hotel Adalbert v České republice a během dvou let stoupl počet na 12 ubytovacích zařízení. V roce 2013 zůstalo pouze pět ubytovacích zařízení. Za každé označení se totiž platí zvlášť. Za české označení „Ekologicky šetrná služba“ je poplatek 10 tisíc korun českých za udělení a 5 tisíc korun českých za roční užívání, v případě ekoznačky EU „The Flower“ je poplatek za pořízení 9 tisíc korun českých a poplatek se počítá jako 0,15 % z ročního obrátu při minimu 15 tisíc korun českých a maximálně 750 tisíc (Nazeleno, 2013).

Prvním hotelem, který získal ekoznačku a splnil podmínky pro udělení certifikátu ekologicky šetrná služba je tříhvězdičkový hotel Adalbert. Mezi další certifikované hotely patří hotel Adria ****, hotel Plaza ****, Jurys Inn a centrum Hostětín. Hotel Chateau Mcely byl první ekologický pětihvězdičkový hotel v EU a získal ocenění nejlepší „green“ hotel na světě. Kvůli vysokým poplatkům už ale certifikovaný není, ačkoliv stále dodržuje všechna opatření a prvky environmentálního managementu. Na českém trhu je mnoho hotelů, které nemají certifikaci, ale profilují se jako ekologické hotely. Například pražský hotel Mosaic House je první hotel v České republice, který využívá sto procent elektřiny z obnovitelných zdrojů, využívá systém recyklace šedé vody s rekuperací tepla, inteligentní systémy vytápění a chlazení, nízko průtokové toalety a další ekologické systémy (Šulcová, 2017).

Pokud chce ubytovací zařízení získat ekoznačku „Ekologicky šetrná služba“ nebo „The Flower“, musí splnit podmínky dané směrnicí, které jsou pro obě ekoznačky identické. Mezi podmínky patří, získávání alespoň 50 % energie z obnovitelných zdrojů, nainstalované úsporné žárovky z 80 % celkového počtu v prostorách, kde se svítí více než pět hodin denně, průtok z vodovodního kohoutku nesmí překročit 9 litrů za minutu, výměna ložního prádla se provádí na vyžádání, toaletní potřeby jsou poskytovány v dávkovačích, na pokoji musí být k dispozici odpadkový koš na třídění odpadu. Dále je zapotřebí řádné školení zaměstnanců a informování hostů při příjezdu na recepci i formou brožur a letáků (Šulcová, 2018b).

1.1.2 Certifikace ubytovacích zařízení

Pokud se chce ubytovací zařízení stát certifikovaným, je zapotřebí splnit všechny požadavky, které je nutné splnit pro danou ekoznačku. Mezi ekoznačky, které ubytovací zařízení může získat patří například Biohotels, Ekologicky šetrná služba, EMAS: European Eco – Management and Audit Scheme, Green Key, Green Star Hotel Certification Programme, LEED, The European ecolabel a další (Ecolabelindex, 2022).

V České republice je k získání certifikace zapotřebí splnit mnoho bodů. Každé zařízení se se posuzuje podle 80–100 kritérií, z nichž je zhruba 40 povinných. Ve zbylých kritériích musí ubytovací zařízení získat určený počet bodů. Mezi povinné body patří například omezování spotřeby energií a využívání obnovitelných zdrojů (Šulcová, 2018b).

Ubytovací zařízení jsou si vědomi toho, že ochrana životního prostředí je významná i pro jejich podnikání, mají proto možnost se zapojit do následujících dobrovolných programů.

EMS (*Environmental Management System*), tyto systémy představují systematický přístup k ochraně životního prostředí ve všech směrech podnikání. Prostřednictvím těchto systémů podnik zlepšuje své „environmentální chování“, což se projevuje i otevřenější komunikací s okolní komunitou a okolím. Výhoda zavedení tohoto systému se netýká pouze životního prostředí a subjektu ovlivněných činností podniku, ale i podnik samotný. Zavedením EMS dochází v podniku ke snižování provozních nákladů, zlepšování interní komunikace a komunikace s obchodními partnery a státní správou, podnik získá konkurenční výhodu a další výhody spojené s tímto systémem. Pro zavedení EMS se podnik rozhoduje dobrovolně a v případě, že se tak rozhodne, má dvě možnosti pro zavedení. První variantou je podle mezinárodních norem řady ISO 14000, druhá varianta je podle evropského EMAS (Křížek, Neufus, 2014).

EMAS (*Eco – Management and Audit Scheme*) je nástroj ochrany životního prostředí vytvořený Evropskou unií za účelem sledování a řízení vlivu činností podniku a snižování negativního dopadu na životní prostředí nad rámec legislativních požadavků. Se zavedením EMAS jsou spojené výhody jako redukce provozních nákladů, úspora energií a surovin, snížení poplatku za udělení ekoznačky, zvýšení podnikatelské důvěryhodnosti, posílení vztahu s veřejností a další (ekoznacka.cz).

V České republice je do programu EMAS zapojeno několik organizací. Odpovědným orgánem programu je Ministerstvo životního prostředí a administraci zajišťuje CENIA (česká informační agentura životního prostředí). Pro zapojení do programu je důležité doložit environmentální prohlášení ověřené environmentálním ověřovatelem (ekoznacka.cz).

ISO 14001, je mezinárodní norma obdobná programu EMAS. Liší se v tom, že tato norma nevyžaduje úvodní přezkoumání, nspecifikuje četnost provádění auditů, nevyžaduje přezkoumání stavu životního prostředí, nevyžaduje publikaci a nevyžaduje aktivní účast zaměstnanců. Cílem je zlepšení fungování systému EMS.

Certifikační značka ISO 14001 sděluje obchodním partnerům a veřejnosti, že má podnik certifikovaný a dozorovaný systém managementu dle příslušné normy. Certifikační značka pomáhá zákazníkovi v rychlé orientaci mezi podniky a je nástrojem rychlé a jednoduché komunikace. Předností certifikační značky je konkurenční výhody, podpora image podniku, efektivní prezentování celého systému managementu a jako marketingový nástroj je využitelná na webovou prezentaci, propagační materiály a další (Křížek, Neufus, 2014).

Tabulka 3 Kroky k zavedení EMS

EMAS	ISO 14001
Úvodní přezkoumání stavu životního prostředí, které odhalí vliv podniku na životní prostředí a jeho jednotlivé složky	Úvodní školení vrcholového a středního managementu v zásadách ČSN EN ISO 14001
Přezkoumání souladu s legislativou vztahující se k ochraně životního prostředí	Školení zmocněnce EMS. Stanovení odpovědností a zadání vstupních úkolů
Vytvoření politiky životního prostředí	Zjišťování environmentálních aspektů a vyhodnocování příslušných environmentálních dopadů
Stanovení si cíle ochrany životního prostředí	Zjišťování právních a jiných požadavků, stanovení vnitřních kritérií pro environmentální profil
Zavedení programů k dosažení cílů ochrany životního prostředí	Stanovení environmentální politiky, environmentálních cílů a hodnot
Zavést EMS	Sestavování dokumentace EMS – návrh, řízení, postupy a kontroly
Provádět pravidelné interní či externí audity tohoto systému	Zahájení provozu EMS
Vytvořit prohlášení o stavu životního prostředí a nechat si jej ověřit nezávislým ověřovatelem	Školení interních auditorů, provedení auditů EMS a stanovení opatření podle výsledků interního auditu
Zaregistrovat se u příslušného subjektu	Přezkoumání EMS vedením společnosti
Zpřístupnit prohlášení o stavu životního prostředí veřejnosti	Realizace opravných opatření a následné zhodnocení stanovených opatření

Zdroj: Vlastní zpracování dle Křížek, Neufus (2014).

LEED (*Leadership in Energy & Environmental Design*) je mezinárodní certifikační systém energeticky šetrných budov. Tento systém byl vyvinut americkou organizací US Green Building Council (USGBC) na základě klasifikování budov dle toho, jak je jejich proces výstavby šetrný k životnímu prostředí.

Certifikace ubytovacích zařízení není příliš rozšířená. Je zde totiž několik překážek, a to vysoké vstupní náklady, nízké povědomí veřejnosti a díky tomu nedostatečné výhody z propagace. Kromě certifikací probíhají celosvětová ocenění ubytovacích zařízení, která investují do opatření a uplatňují principy environmentálního managementu. Ocenění Green

manažer roku uděluje každoročně Asociace hotelů a restaurací České republiky vybranému hoteliérovi nebo restaurátorovi (Beránek a kol., 2016).

1.2 Environmentální management a jeho uplatňování

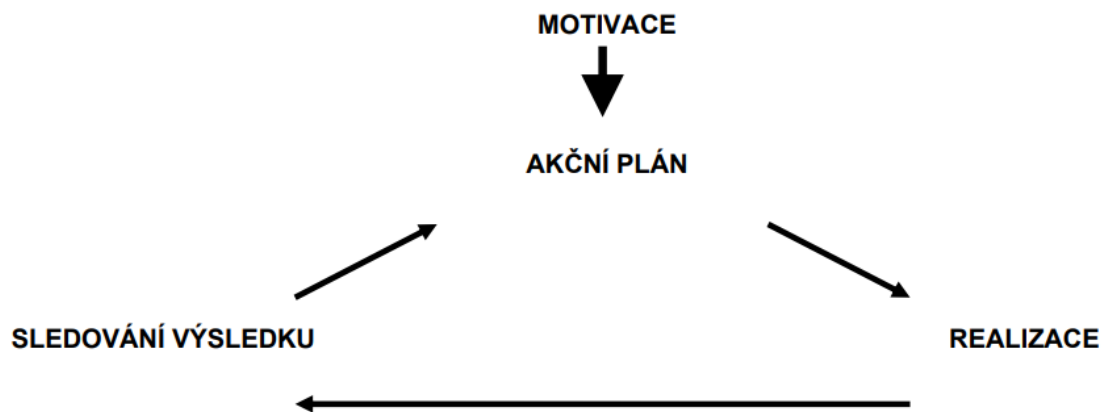
Slovo „environment“ pochází z francouzského slova environner, což znamená obklopit. Slovo „životní prostředí“ bylo použito v mnoha smyslech, včetně podnikatelského prostředí, ekonomického prostředí a pracovního prostředí, k popisu problémů a okolností s tímto jevem. Životní prostředí je komplexem biotických, klimatických, půdních a dalších podmínek, které tvoří prostředí organismu. Zjednodušeně se o životním prostředí mluví jako o prostředí odkazující na sociokulturní podmínky, které obklopují organismus – organizace, jednotlivce, skupiny nebo komunity. Vzhledem k důležitosti životního prostředí pro cestovní ruch a pohostinství v souvislosti s ekologickými výzvami, kterým dnešní svět čelí, je environmentální management nezbytný pro podniky v cestovním ruchu (Mensah, 2019).

Pojem environmentální management, jinak green management (zelený management), označuje metodiku řízení hotelu, která se zaměřuje na optimalizaci hotelového provozu a jeho vlivu na životní prostředí. Mezi cíle environmentálního managementu patří hospodárné nakládání se zdroji, úsporný provoz a snižování faktoru zatěžujících životní prostředí. Dalším důležitým cílem je sjednotit ekonomiku, ekologii a lidské podvědomí a vytvořit správnou filozofii podniku. Dobrý vztah k ekologii a všech principů udržitelného rozvoje patří v poslední době k jednomu z nejvýraznějších trendů hotelových provozů. Nejčastější využití má u velkých hotelů, nebo hotelových řetězců. S rostoucím zájmem o ekoturistiku, rostoucí poptávku po biopotravinách a prosazováním zdravého životního stylu se pro hotelové hosty stávají důležitá ekologická hlediska. Uplatňování environmentálního managementu je výhodné i pro UZ. Dnešní technologie, které omezují spotřebu vody a energií zároveň snižují provozní náklady. Pro UZ je tento koncept managementu také trefným marketingovým nástrojem, jelikož se lze v současnosti setkat s rostoucí poptávkou po eco-friendly ubytování. Na druhou stranu jsou se zavedením tohoto konceptu spojené i vysoké investiční náklady a náklady na školení personálu (Beránek a kol., 2016).

Environmentální management je pro hotel proces dlouhodobý závazek, který probíhá v několika fázích (MMR, 2007):

- **MOTIVACE** – Jako první se musí jmenovat osoba, která bude nést odpovědnost za provádění environmentálního managementu v ubytovacím zařízení. Jmenovaná osoba bude mít za úkol důkladně vysvětlit jednotlivé úkoly a cíle všem zaměstnancům. Bude také muset tyto úkoly a cíle dodržovat, aby šla neustále příkladem a průběžně učila a motivovala zaměstnance. Je důležité, aby vybraná osoba vzala na vědomí a ocenila nápady ostatních zaměstnanců. Účast na konferencích a seminářích týkajících se ochrany životního prostředí je také jedním z aktivit, které jsou ku prospěchu. Znalosti odvozené z konferencí a seminářů jsou zapotřebí poté implementovat. Zvýšení motivace lze provést i účastí na místních, národních, nebo mezinárodních aktivit o životním prostředí. Nejen že tyto aktivity pomáhají podniku uvnitř, ale působí vlídně i v očích veřejnosti.
- **PLÁNOVÁNÍ AKCE** – Po uplatnění prvního kroku, kdy jsou všichni zaměstnanci obeznámeni s úkoly a dostatečně motivováni, lze přejít k plánování akcí. Tato fáze se zaměřuje na zpracovávání přehledů oblastí, na které se bude dále cílit. Nejprve se zjistí současná stav, poté se navrhnou možnosti pro zlepšení, připraví se plán a vytyčí cíle. Ideálně od jednodušších po náročnější.
- **REALIZACE** – Nejobtížnější fáze environmentálního managementu. V této fázi se připravují osobní plány neboli dílčí plány pro zaměstnance. Jsou zde zastoupeny obecné i specifické úkoly, u kterých se očekává, že budou zaměstnanci splněny. Je tedy důležité, aby zaměstnanci za svoji práci byli náležitě podpořeni a aby jejich snaha a úsilí bylo oceněno. Zaměstnanci by měli průběžně docházet na školení a být informováni o změnách v dílčích úkolech.
- **SLEDOVÁNÍ VÝSLEDKU** – Poslední krok cyklu. V tomto kroku je důležité mít vhodné sledovací metody, které slouží pro analýzu a vyhodnocení dosažených cílů a záměrů. V situaci, kdy je odhalena chyba, je zapotřebí uskutečnit opravné kroky, které nalezené chyby napraví. Ideální monitoring je trvalý a soustavný. Je vhodné zaměřit průzkum na požadavky a očekávání hostů a jiných subjektů.

Obrázek 2 Schéma interakce fází environmentálního managementu
Zdroj: (MMR,2007)

1.2.1 Prvky environmentálního managementu

V případě, že chce ubytovací zařízení nabízet kvalitní služby a současně dodržovat požadavky na ochranu životního prostředí, musí tým pracovníků vytvořit manuál dle určitých podmínek daného ubytovacího zařízení. Manuál se týká tří základních oblastí: úspory energie, tréninku zaměstnanců a odpadového hospodářství. Je důležité také pochopit, jak environmentální management prospívá obchodním cílům. Snížení spotřeby energií, vody aj. zároveň znamená snížení nákladů. V případě, že ubytovací zařízení pečuje o životní prostředí a zároveň o hosta, vzniká tak respekt nejen hostů ale i partnerů, dodavatelů a zaměstnanců (Křížek, Neufus, 2014).

Mezi základní prvky environmentálního managementu patří:

1. Úspora vody. V ubytovacích zařízeních nachází voda mnoho využití. Jedná se o samostatné koupelny pokojů, využívání vody v kuchyni, restauraci či barech, prádelnách nebo bazénů, zároveň i v klimatizačních zařízeních nebo při vytápění. Aby byl host spokojen, je důležité zajistit nejvyšší možnou kvalitu vody. Často se však ubytovací zařízení setkávají s problémy vody. Mezi nejčastější problémy patří například tvrdost vody. Tvrdá voda obsahuje zvýšený vápník a hořčík, což má největší vliv na hotelové kuchyně, prádelny nebo vytápěcí zařízení. Důsledkem tvrdé vody je vznik vodního kamene, který se může objevit v rychlovarných konvicích, pračce, topení aj. To vede ke snížení účinnosti a možnému ucpání zařízení, a s tím je spojena vyšší energetická spotřeba. Dalším problémem je zvýšená koncentrace manganu a železa, která se projevuje zákalem či nahořklou chutí. Tento problém se ale vyskytuje

většinou v případě, že je voda čerpána z podzemních vod a z vrtů. Tato voda je tudíž živnou půdou pro bakterie, což vede k dalšímu problému, a to výskyt bakterií a virů ve vodě. Pro zamezení výskytu těchto problémů je třeba, aby se ubytovací zařízení snažilo vodu upravit. Je možné použít několik fyzikálně-chemických metod jako například oxidace, redukce, filtrace, iontové technologie a další. Správná úprava vody zajistí ubytovacímu zařízení nezávadnost, a s tím spojené zdraví hostů ale také úsporu nákladů, zejména úsporu energie a životnost spotřebičů. Jelikož zanesení vodního kamene do 1 mm může znamenat nárůst energie až o 20 % (voda.tbz-info.cz, 2018).

Existuje několik opatření, jak šetřit vodu. Například při mytí nádobí se doporučuje používat moderní myčky, které jsou úsporné. Spotřebují totiž pouze zlomek objemu vody, než který by se spotřeboval při ručním mytí, kdy může kohoutkem protéct až 9 litrů vody za minutu, kdežto úsporná myčka spotřebuje 25 litrů na jedno naplnění. Novější modely myček mají navíc funkce „eco“, které šetří až 20 % elektřiny. Ačkoliv je provoz myčky úsporný, jejich výroba či likvidace nikoliv, je proto potřeba vybírat úsporné modely. V koupelnách se pak doporučuje využití sprchových koutů namísto van. Ze sprchy vyteče 19 litrů za minutu, kdežto průměrně velká vana pojme zhruba 136 litrů. Záleží taky na době sprchování, v případě že se host sprchuje delší dobu, pak se objem vody rovná plné vaně. V ubytovacích zařízeních se doporučuje využití úsporné sprchové hlavice, které snižují spotřebu vody až o 26 litrů na 7 minut sprchování. V případě toalet jedno spláchnutí spotřebuje 13 litrů vody. Lze tak ušetřit vodu díky systému dvoustupňového splachování, které umožňuje kratší splachování a spotřebuje 6 litrů vody (Willson-Powell, 2021).

Dalším opatřením jsou perlátory neboli šetřiče vody, které se instalují přímo na vodovodní baterii. Toto zařízení usměrňuje proud vody a redukuje průtok, který je díky tomu redukován na 6 litrů za minutu (econe.cz, 2018).

2. Úspora energie. Zdroje energie a jejich využívání jsou základním principem udržitelného rozvoje. Ubytovací zařízení jsou jedny z energeticky nejnáročnějších zařízení s nejvyššími náklady za energii. Proto jsou pro ubytovací zařízení energetické postupy značně důležité (Cingoski, Petrevska, 2018).

Snížená spotřeba energie a přechod na obnovitelné zdroje prospívá nejen planetě, ale také výrazně snižuje náklady. V dnešní době se energie stále čerpá spíše z neobnovitelných zdrojů jako jsou například fosilní paliva. Zásoba těchto zdrojů však není neomezená, a navíc produkuje velké množství skleníkových plynů. Existuje však mnoho způsobů, jak spotřebu energie šetřit. Jedním z nejvýznamnějších způsobů, jak šetřit energií je čerpání

z obnovitelných zdrojů. Další možností je úprava termostatů na měření teploty. Pokud se během zimy sníží termostat o jeden stupeň, sníží se tak spotřeba energie o 10 % - obdobné je využití klimatizačních zařízení. Čidla reagující na pohyb jsou také dobrým způsobem, jak šetřit energii. V tomto případě lze využít několik možností jako jsou například vstupní karty, kdy je potřeba při příchodu na pokoj vložit vstupní kartu do zdířky na zdi, aby se zapla elektřina. Což znamená, že když na pokoji nikdo není, elektřina je vypnutá. Využíváním těchto karet je možné ušetřit až 30 % energie. Tyto karty však mají i negativní dopad na tvorbu odpadu. Pokud má ubytovací zařízení více než 200 pokojů, ročně vymění téměř 12 000 plastových karet. Je tedy potřeba uvažovat o možnosti karet z recyklovatelného plastu nebo papíru. Dalšími možnostmi využití čidla jsou časovače osvětlení, pohybové senzory nebo optické čidlo (partner.booking.com, 2021).

Osvětlení je druhým největším spotřebitelem energie. Je proto potřeba vyměnit stávající žárovky za moderní LED žárovky, zářivky nebo LED pásy, které šetří elektřinu. Ideálně se používají označení ekonomické třídy A a A+. V případě, že má klasická žárovka příkon 60 W stačí ji nahradit 810W LED žárovkou nebo 15 W zářivkou. V porovnání LED žárovky a zářivkou přinese LED žárovka 33 až 46 % úsporu a v porovnání s klasickou žárovkou je úspora přibližně 83 až 86 %. Při výběru LED žárovky je důležité dbát na technické parametry svítidel. Jedním z těchto parametrů je teplota osvětlení. Každá teplota má lepší využití v různých místnostech. Teplá světla se doporučují používat v místnostech spojených s odpočinkem, bílé světlo se pak hodí spíše do koupelen nebo kuchyní. Dalším parametrem je tok světla žárovky, který se udává v lumenech a říká, jak silně může žárovka svítit. V pokojích do 10 m² stačí tedy jedna LED žárovka s tokem přibližně 800 lumenů, ve větších místnostech je třeba kombinovat bodové žárovky a žárovky s centrálním LED svítidlem (Krásné bydlení, 2022).

V současné době je spotřeba vody a energie důležitou a aktuální otázkou, a z toho důvodu se tím zabývají i ubytovací zařízení. V tabulce níže jsou uvedené indikátory spotřeby vody a energie pro konkrétní skupiny hotelů (Kirk, 1996, in Scholz, Janeček, Linderová, 2020).

Tabulka 4 Ukazatele spotřeby a vody ve vybraných skupinách hotelů

Indikátor	Dobré	Uspokojivé	Neuspokojivé	Špatné
Malé hotely (4-50 pokojů)				
Elektřina (kWh/m ² ročně)	<60	60-80	81-100	>100
Plyn, olej, pára (kWh/m ² ročně)	<180	80-210	211-240	>240
Kombinované (kWh/m ² ročně)	<240	240-290	291-340	>440
Vody (litr na hosta za noc)	<330	330-380	382-440	>440
Středně velké hotely (50-150 pokojů)				
Elektřina (kWh/m ² ročně)	<70	70-90	91-120	>120
Plyn, olej, pára (kWh/m ² ročně)	<190	190-230	231-260	>260
Kombinované (kWh/m ² ročně)	<260	260-320	321-380	>380
Vody (litr na hosta za noc)	<440	440-500	501-600	>600
Velké hotely (více než 150 pokojů)				
Elektřina (kWh/m ² ročně)	<165	165-200	201-250	>250
Plyn, olej, pára (kWh/m ² ročně)	<200	200-240	241-300	>300
Kombinované (kWh/m ² ročně)	<365	356-440	441-550	>550
Vody (litr na hosta za noc)	<600	600-700	701-880	>800

Zdroj: vlastní zpracování dle (Kirk, 1996, in Scholz, Janeček, Linderová, 2020)

3. Odpadové hospodářství. Odpad vzniká de facto při jakékoliv lidské činnosti, je to vše, co se nevyužije. Odpady lze dělit do několika kategorií dle životního prostředí, do kterého se odpad dostává, podle skupenství, podle chemického složení, podle stupně škodlivosti nebo podle místa vzniku. Hlavním aspektem je původ a nebezpečnost odpadu. Podle toho lze odpad dělit na živočišný a rostlinný původ, odpady minerálního původu, odpady z chemických procesů, radioaktivní odpady a komunální odpad. Se všemi těmito odpady lze nakládat, existují však obecná pravidla, jak s odpadem nakládat a to: předcházet vzniku odpadů, informovat o způsobu využití v původní dokumentaci, upřednostňovat využití odpadu namísto odstranění, při odstraňování odpadu upřednostňovat způsob, který zajišťuje větší ochranu lidského zdraví. Předcházení vzniku odpadu je možné dostat dvěma způsoby. Prvním způsobem je snižování spotřeby a druhým způsobem je snižování materiálové náročnosti. V případě, že odpad vznikl, mělo by být prioritou zpětné využití odpadu. Existuje několik možností, jak se vypořádat se vzniklým odpadem. Mezi nejpoužívanější metody patří například recyklace, což je způsob, jak se zbavit odpadu, ale zároveň v něm najít možnost dalšího použití. K recyklaci neodmyslitelně patří třídění odpadu. V dnešní době se většinou třídí sběrné suroviny jako je například papír, sklo a plasty. Další možností, jak vynaložit s odpadem je spalování, kdy dochází ke spálení odpadu za vysoké teploty. Výhodou této formy je zisk energie, nevýhodou pak vznik škodlivých zplodin. Skládkování je nejznámější variantou, jak se zbavit odpadu a také se jedná o nejstarší možný způsob.

Výhodou skládkování je technologická nenáročnost a možnost, že se v budoucnu pro odpad na skládkách najde další způsob využití. V případě rostlinného či živočišného odpadu je možnost využít metodu kompostování, kdy se odpad shromažďuje a rozkládá k následnému hnojení rostlin.

V EU je roční produkce zhruba 1,3 miliardy tun odpadu, což v přepočtu na osobu činí 3,5 tuny na rok. Množství odpadu postupem času ale stále roste, a proto se odpadové hospodářství stává důležitým tématem. V roce 1993 vznikl Evropský katalog odpadů, který byl později v roce 2002 aktualizován. V roce 2003 byla Evropskou unií přijata Tematická strategie prevence a recyklace odpadu. S tím související systém REACH (*Registration, Evaluation and Authorization of Chemicals*) a Bílá kniha – strategie budoucí chemické politiky, byly přijaty v roce 2001 (Slábová, 2006).

4. Nákup produktů. Nákup produktů přispívá k ochraně životního prostředí. Ubytovací zařízení se čím dál více zaměřují na nákup produktů, které neodkladně potřebují a nákup produktů z okolí, čímž podporují dobré vztahy s okolím, zaměstnanost v regionu a šetří náklady na dopravu. Zároveň nákupem produktů z recyklovatelného materiálu nebo nákupem recyklovatelných produktů se snižuje tvorba odpadu (Patuš, Gúčik, 2005).
5. Komunikace a vzdělávání hostů a zaměstnanců. V dnešní době je technologický růst čím dál tím výraznější, a proto je důležité stanovit a dodržovat plán vzdělávání zaměstnanců spojený s novými technologiemi. V plánu by mělo být uvedeno, jak správně s novými technologiemi pracovat. Je také potřeba zavést pracovní postupy, které se kontrolují, aby zaměstnanci přesně věděli, jestli provádějí práci správně. Důležité je i informovat hosty o environmentálním konceptu ubytovacího zařízení, a nenásilně naznačit žádost o dodržování daných principů pomocí letáků na recepci nebo přímo na hotelovém pokoji (Scholz, 2016). Chování zaměstnanců zlepšuje vliv ubytovacího zařízení na životní prostředí, proto je důležité, aby ubytovací zařízení své zaměstnance správně vychovávalo. V případě, že je pro zaměstnance ochrana životního prostředí důležitým tématem, je pravděpodobnější že bude s rozhodnutím ubytovacího zařízení o zavedení a udržování opatření životního prostředí souhlasit. V případě, že se zaměstnanec emocionálně zapojí, lze očekávat, že prokáže vyšší úroveň závazku k ubytovacímu zařízení (Yong, a kol., 2018)

1.2.2 Výhody a nevýhody environmentálního managementu

V případě, že chce jakékoliv ubytovací zařízení být motivováno zavést koncept environmentálního managementu, je zapotřebí aby tato strategie přinesla víc než jen naplnění environmentálních požadavků. K tomu, aby se UZ pro environmentální management rozhodlo je důležité, aby díky zavedení došlo k výrazným a viditelným přínosům nejen pro životní prostředí, ale i pro ubytovací zařízení jako takové. Proto jsou v současnosti stále více implementovány takové strategie, kdy je při zlepšování environmentální výkonnosti dosaženo také posílení hospodářského úspěchu ubytovacího zařízení (Štěpánková, 2013).

Mezi hlavní konkrétní přínosy environmentálního managementu patří:

- Snižování nákladů – Ačkoliv se zdá, že uplatňování environmentálního managementu může být zprvu nákladné, mnoho studií potvrzuje, že z dlouhodobého hlediska mají environmentální aktivity pozitivní vliv na finanční výkonnost. Existuje několik cest, jak náklady snížit. Například úspora vody a energie, redukce či recyklace odpadu a mnoho dalších (Štěpánková, 2013).
- Posílení image – Ubytovací zařízení, které jsou šetrné k životnímu prostředí, mohou využít tuto filozofii jako marketingový nástroj pro zlepšení své pozice na trhu. A to jak v případě, že mají certifikaci, tak i v případě, že ji nemají (Patůš a Gúčik, 2005).
- Zlepšení vztahů s místní komunitou – V případě, že ubytovací zařízení odebírá suroviny od místních výrobců a dodavatelů, podporuje tím nejen je, ale i celou ekonomiku daného území.
- Environmentální přínosy – Environmentální přínosy jsou většinou prvními impulzy k zavedení environmentálního managementu. Aby ale došlo k výraznému zlepšení a environmentální výkonnosti, je potřeba aby veškeré prvky byly implementované do každodenního chodu ubytovacího zařízení, cílů, politiky a postupů.
- Zvýšení uvědomění zaměstnanců – Ke zvýšení uvědomění zaměstnanců lze dojít školením v dané oblasti nebo i neformálním rozhovorem. Zaměstnanci, dokonce i ti, kterých se environmentální management přímo netýká, jsou ovlivňováni pomocí nastavené atmosféry environmentálního uvědomění (Štěpánková, 2013).

Mezi nevýhody environmentálního managementu patří:

- Výše vynaložených investic – Zpočátku je pro ubytovací zařízení důležité, aby měla dostatek finančních prostředků pro realizaci environmentálního managementu. Jak již ale bylo uvedeno výše, z dlouhodobého hlediska je pak možné náklady snižovat.
- Delší doba návratnosti investic – Na splnění stanovených cílů environmentálního managementu je potřeba určité časové období. Zavedení environmentálního managementu s sebou nese redukci provozních nákladů, které se ale projeví za určité období.
- Lhostejnost turistů – Někteří hosté nechtějí přijímat zelené normy ubytovacích zařízení. Ať už je to z důvodu, že si nejsou vědomi dopadu na životní prostředí, nebo kvůli tomu, že jsou v jejich očích postupy k ekologickému prostředí zbytečné.
- Školení zaměstnanců – Jakmile se ubytovací zařízení rozhodne pro implementaci environmentálního managementu, je důležité co nejdříve provést školení zaměstnanců. Toto školení ale nelze provést pouze jednou, ale musí se provádět při každé změně technologie či postupu a je nutné informovat zaměstnance a kontrolovat, zda práci odvádějí správně (Šimková, 2019).

2. Analýza uplatňování environmentálního managementu ve vybraném regionu

Uplatňováním prvků environmentálního managementu pomáhá ubytovací zařízení nejen ke zlepšení a ochraně životního prostředí, ale zároveň tím podporuje cestovní ruch v daném regionu. Analýza uplatňování prvků environmentálního managementu v Jizerských horách slouží ke zjištění, jaký názor na tento management mají ubytovací zařízení v tomto regionu a jak vnímají uplatňování prvků environmentálního managementu z hlediska přínosů.

Jak již bylo zmíněno, v České republice jsou pouze čtyři hotely, které mají certifikaci, a to hotel Adalbert ***, hotel Plaza ****, hotel Adria **** a centrum Hostětín. Ačkoliv se v oblasti Jizerských hor nenachází certifikované ubytovací zařízení, lze najít několik hotelů, které jsou šetrné k životnímu prostředí a snaží se ho chránit, podporují uplatňování prvků environmentálního managementu a soustředí se na ekologickou výchovu. Mezi takové ubytovací zařízení patří například chata Jizerka, která patří Nadaci pro záchranu a obnovu Jizerských hor a slouží už od roku 2006 k ekovýchově. Tato chata nabízí pobytové programy ekologické výchovy pro žáky základních a středních škol. V obci Oldřichov v Hájích nedaleko Hejnic se nachází Ekocentrum Sluneční Dům. V ekocentru se nachází farma s původními plemeny hospodářských zvířat a přírodovědná expozice popisující krásy Jizerských hor. Sluneční Dům je ubytovací zařízení, které uplatňuje prvky environmentálního managementu, mezi které patří vytápění čerpadlem, ohřev vody pomocí solárních panelů a výroba elektřiny pomocí fotovoltaických článků čímž ukazuje, že i obyčejný dům může být ekologicky zajímavý. Podobné ubytovací zařízení a školy v přírodě se nachází po celé České republice a slouží k porozumění přírody a k ekologické výchově.

2.1 Cíl a metodika zkoumání

Cílem bakalářské práce je analyzovat uplatňování prvků environmentálního managementu v ubytovacích zařízeních v Jizerských horách. V návaznosti na cíl bakalářské práce byly stanovené výzkumné otázky.

- Které prvky environmentálního managementu využívají ubytovací zařízení v tomto regionu nejvíce?

- Jaké jsou největší přínosy využívání environmentálního managementu dle ubytovacích zařízení v tomto regionu?

Data k výzkumu byla získána pomocí dotazníkového šetření, které se skládalo z šestnácti otázek. Dotazník byl formou online dotazníku přes aplikaci Survio rozeslán elektronickou poštou ubytovacím zařízením všech kategorií a tříd z různých oblastí Jizerských hor.

Dotazník byl anonymní, nebyl tedy uveden název ubytovacího zařízení ani osoby, které dotazník vyplňovali. V první části dotazníku byly položeny čtyři segmentační otázky na oblast, kategorii, třídu a kapacitu ubytovacího zařízení. Další otázky dotazníku zkoumaly, jaký má ubytovací zařízení přístup ke zlepšení životního prostředí a zda má zpracovanou koncepci environmentálního managementu. Nadcházející otázky zkoumaly, jaké prvky environmentálního managementu ubytovací zařízení využívá a jaký mají tyto prvky přínos pro životní prostředí a ubytovací zařízení. Dále byly v dotazníku položeny otázky na názor z finančního hlediska na environmentální management a v neposlední řadě otázky na to, jak se ubytovací zařízení aktivně podílí na ochraně životního prostředí v regionu. Na závěr dotazníku byly položeny otázky na certifikace – zda ubytovací zařízení usiluje o získání certifikace a zároveň, zda má znalost o konkrétních certifikátech. V poslední otevřené otázce měli respondenti možnost vyjádřit své názory at' už na dotazník a celý koncept environmentálního managementu, tak i na jednotlivé problémy, které stojí v jejich cestě při snaze o využívání prvků environmentálního managementu a zlepšení ochrany životního prostředí. Ostatních patnáct otázek je uzavřených.

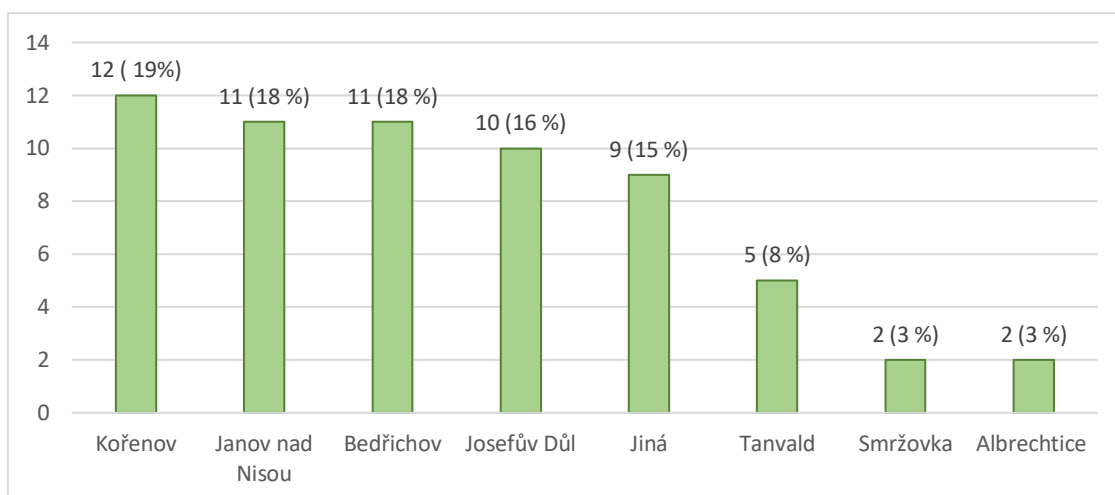
Primární výzkum pro potřeby bakalářské práce byl proveden v období od září 2021 do března 2022. Osloveno bylo celkem 122 ubytovacích zařízení z oblasti Jizerských hor a návratnost byla 51 % tj. 62 odpovědí. Získání odpovědí na dotazník bylo vzhledem k situaci (COVID 19) značně náročné.

2.2 Využití prvků environmentálního managementu v ubytovacích zařízeních v Jizerských horách

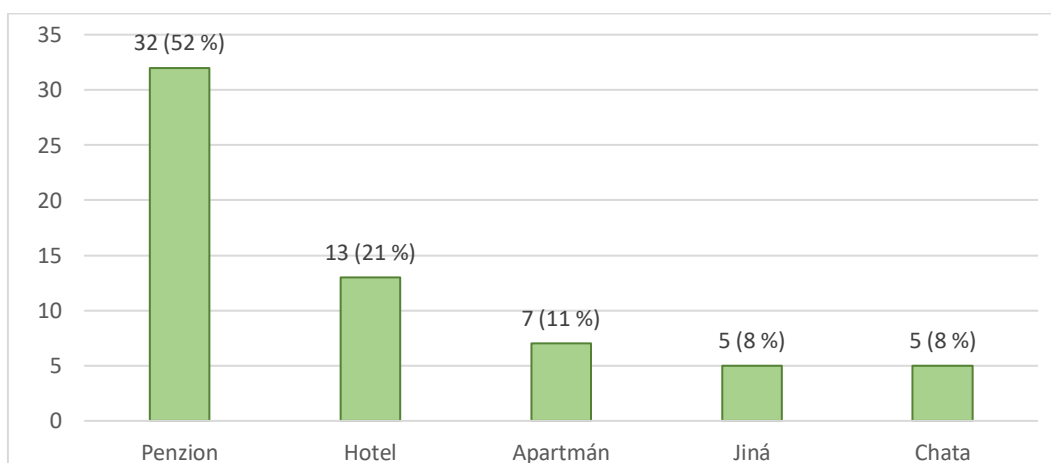
Obrázek 3 Mapa Jizerských hor
Zdroj: vejacv.albums (2022).

Výzkumu se zúčastnilo celkem 62 ubytovacích zařízení z různých oblastí Jizerských hor. Nejvíce odpovědí bylo získáno z oblasti Kořenov, celkem 19 %. Druhý nejvyšší počet odpovědí tedy 18 % bylo získáno z oblastí Janov nad Nisou a Bedřichov. Z oblasti Josefův Důl bylo získáno 16 % odpovědí, 15 % odpovědí bylo získáno z jiných oblastí, než je Kořenov, Janov nad Nisou, Bedřichov, Josefův Důl, Tanvald, Smržovka a Albrechtice. Oblast Tanvald zastupovalo 8 % odpovědí a oblast Smržovka a Albrechtice byly zastoupené po 3 % odpovědích každá.

Graf 1 Oblast ubytovacích zařízení
Zdroj: Vlastní zpracování, 2022

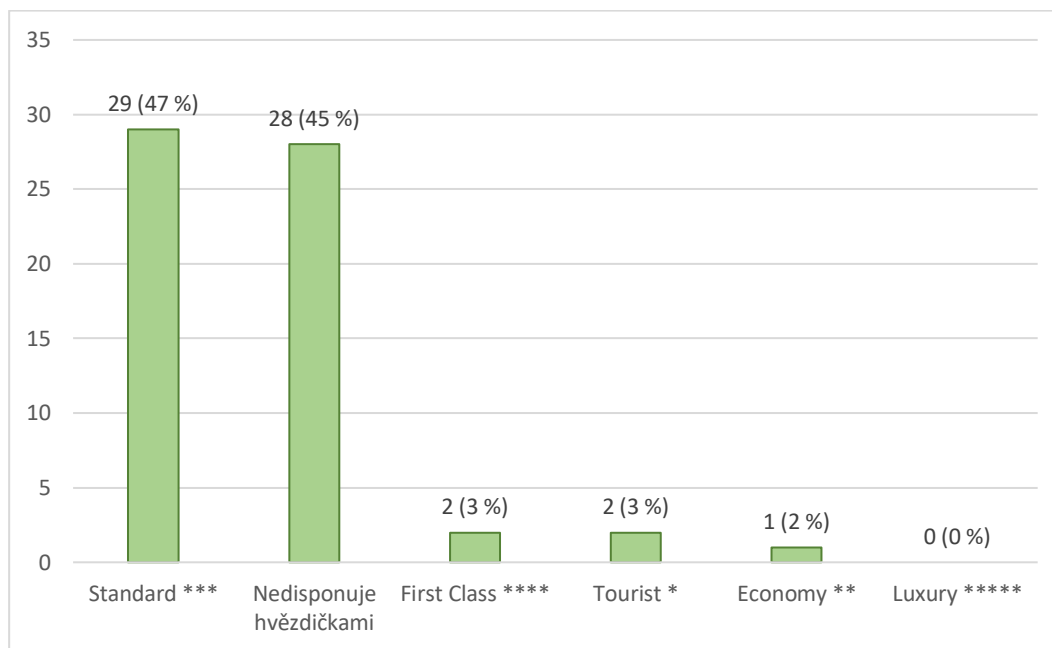
Výzkumu se zúčastnila ubytovací zařízení s odlišnými kategoriemi. Největší zastoupení měla kategorie penzion, tedy 52 % ubytovacích zařízení. Druhou nejčastější kategorií byl hotel se zastoupením 21 % ubytovacích zařízení. Kategorie apartmán byl ve výzkumu zastoupen 11 % odpovědí. Ubytovací zařízení kategorie chata měla zastoupení 8 % odpovědí a kategorie, kam nespadá penzion, hotel, apartmán a chata byla zastoupena také 8 % odpovědí.

Graf 2 Kategorie ubytovacích zařízení
Zdroj: Vlastní zpracování, 2022

Nejčastější třídou výzkumu byla třída Standard ***, tu reprezentovalo 47 % tázaných ubytovacích zařízení. Druhou nejčastější odpovědí dotazníku, tedy 45 % odpovědí bylo, že dané ubytovací zařízení nedisponuje hvězdičkami. Třídy First Class **** a Tourist * byly

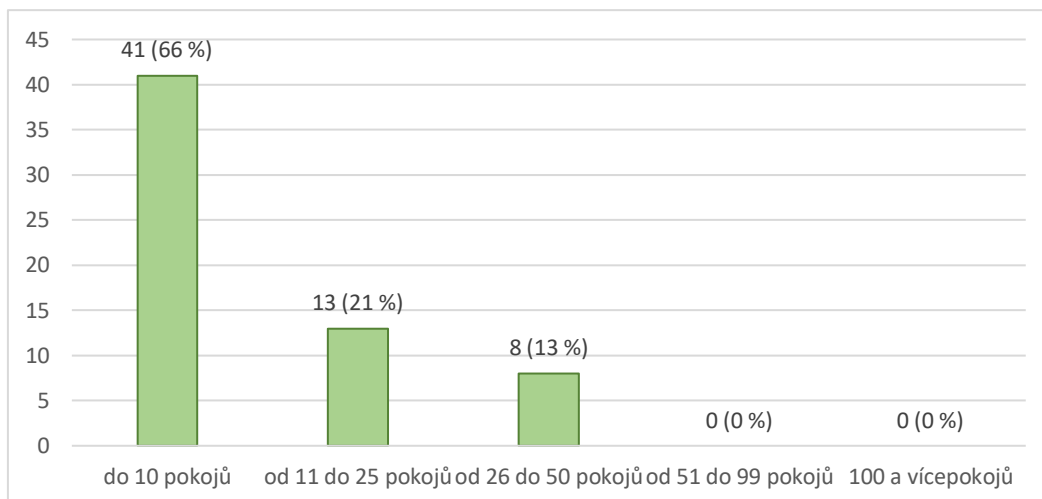
zastoupeny 3 % odpovědi. Z 62 tázaných byla pouze 2 % ubytovacích zařízení s třídou Economy ** a žádné (0 %) ubytovací zařízení třídy Luxury *****.

Graf 3 Třída ubytovacích zařízení

Zdroj: Vlastní zpracování, 2022.

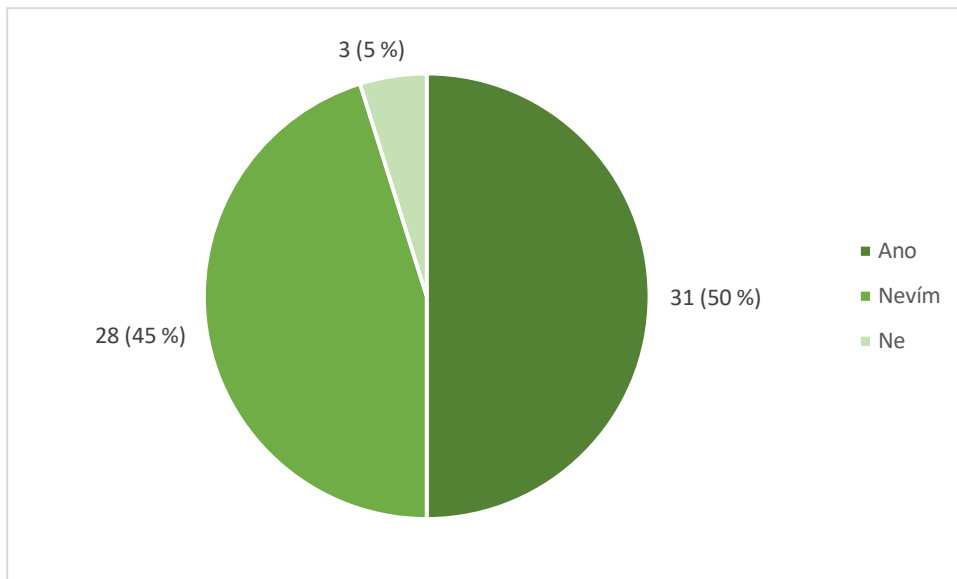
Co se týče kapacity ubytovacího zařízení, nejčastější odpověď výzkumu byla do 10 pokojů, kterou zvolilo 66 % tázaných ubytovacích zařízení. Téměř čtvrtina ubytovacích zařízení (21 %) odpověděla, že disponují od 11-25 pokoji. Více než desetina zkoumaných ubytovacích zařízení (13 %) disponovala 26-50 pokoji. Žádné z tázaných ubytovacích zařízení nedisponovalo více než 50 pokoji, odpovědi od 51-99 pokojů a 100 a více pokojů tedy nebyly zastoupeny. Podle odpovědí výzkumu lze z grafu 4 poznat, že v oblasti Jizerských hor se nacházela spíše menší ubytovací zařízení do 50 pokojů a výzkumu se zúčastnila převážně malá ubytovací zařízení s kapacitou do 10 pokojů.

Graf 4 Kapacita ubytovacích zařízení

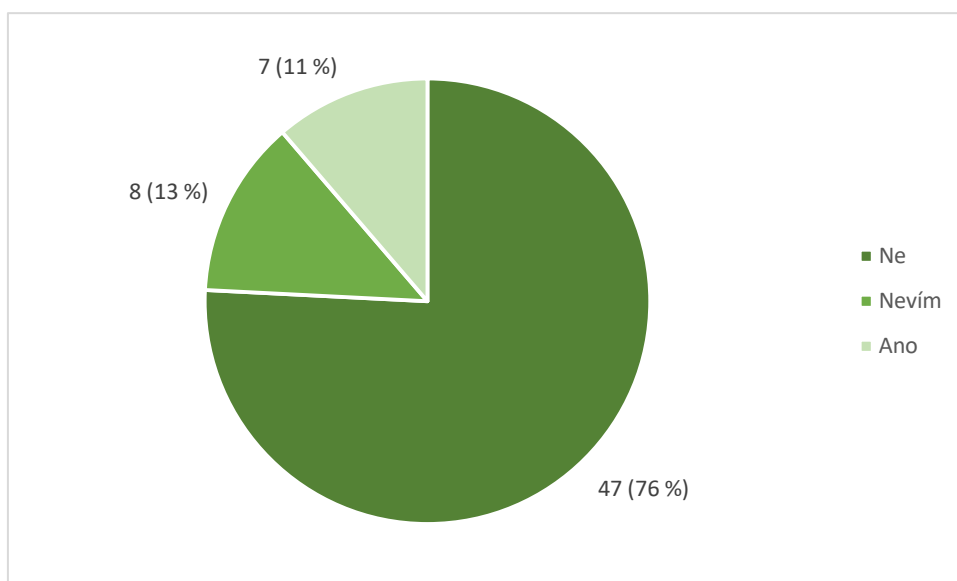
Zdroj: Vlastní zpracování, 2022

Polovina (50 %) zkoumaných ubytovacích zařízení se domnívala, že může přispět ke zlepšení životního prostředí v regionu. Téměř druhá polovina (45 %) tázaných ubytovacích zařízení nevěděla, zda jejich ubytovací zařízení přispívá ke zlepšení životního prostředí a 5 % ubytovacích zařízení nepřispívá ke zlepšení životního prostředí v regionu. Z Grafu 5 bylo vidět, že odpověď, zda si ubytovací zařízení myslí, že přispívá ke zlepšení životního prostředí a odpověď že nevěděla se lišila pouze o 3 odpovědi. Z těchto odpovědí vyplynulo, že pouze 50 % tázaných ubytovacích zařízení si myslí, že pracují na zlepšení životního prostředí a 50 % buď nevěděla, zda byla šetrná k životnímu prostředí a přispívá ke zlepšení v regionu, nebo si vůbec nebyla vědoma, že by jejich ubytovací zařízení měla působit na životní prostředí, a tudíž neměla přesvědčení využívat prvky environmentálního managementu. Dle mého názoru je důležité, aby se ubytovací zařízení a její zaměstnanci snažili přispívat ke zlepšení životního prostředí v daném regionu, byli šetrní k životnímu prostředí a pracovali na možnostech zlepšení a zavedení prvků environmentálního managementu.

Graf 5 Přispívání ubytovacích zařízení k životnímu prostředí
 Zdroj: Vlastní zpracování, 2022

Více než 3/4 zkoumaných ubytovacích zařízení, tj. (76 %) neměla zpracovanou koncepci environmentálního managementu. Měně než čtvrtina (13 %) ubytovacích zařízení nevěděla, zda jejich ubytovací zařízení měla koncept environmentálního managementu zpracovaný a pouze 11 % tázaných ubytovacích zařízení koncept environmentálního managementu měla zpracovaný. Z grafu vyplynulo, že 89 % tázaných ubytovacích zařízení neměla, či nevěděla, zda měla koncept environmentálního managementu zpracovaný. Tento fakt však neznamená, že dané ubytovací zařízení nepoužívala žádné prvky environmentálního managementu, nebo že se nesnažila být šetrná k životnímu prostředí. Dle odpovědí mého výzkumu vyplývalo, že i ubytovací zařízení, která neměla zpracovaný koncept environmentálního managementu uplatňovala prvky environmentálního managementu. Aby ubytovací zařízení mohlo prvky environmentálního managementu uplatňovat, nemusí mít certifikaci. Jde pouze o snahu a odhodlání šetřit životní prostředí. V grafu 7 bylo vidět, že každé ubytovací zařízení uplatňovalo alespoň jeden prvek environmentálního managementu, což je podle mého názoru dobrý výsledek, protože dokazuje, že ubytovací zařízení v oblasti Jizerských hor byla i bez certifikace a bez zpracované koncepce environmentálního managementu šetrná k životnímu prostředí.

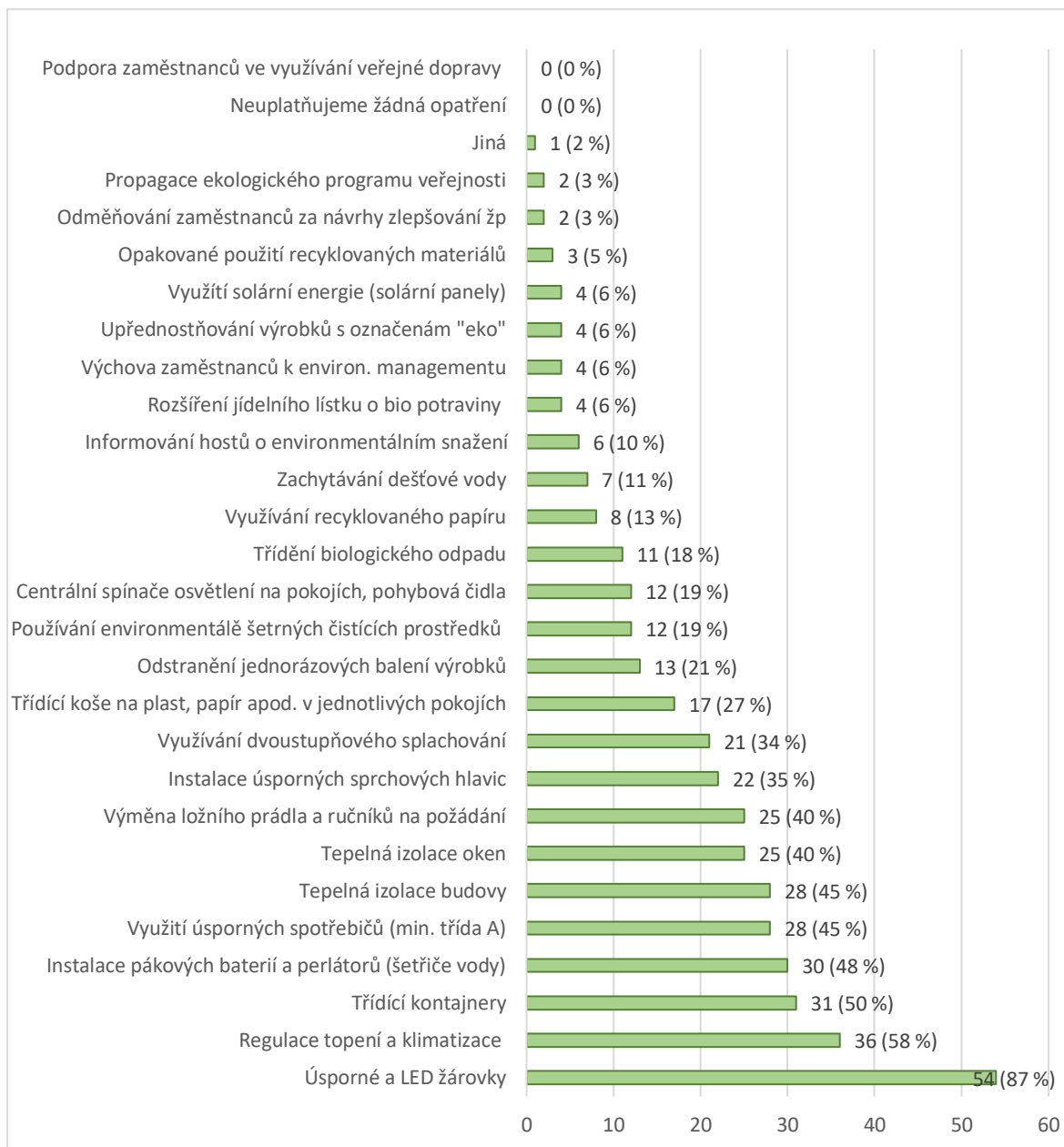

Graf 6 Zpracovaná koncepce environmentálního managementu
Zdroj: Vlastní zpracování, 2022

Grafu 7 uvádí, že nejčastěji používaný prvek environmentálního managementu bylo využívání úsporných a LED žárovek. Tento prvek je jeden z nejsnadnějších a nejlevnějších prvků, které šetří životní prostředí a zároveň náklady na energii. Úsporné a LED žárovky využívalo 87 % ubytovacích zařízení. Druhým nejčastějším prvkem byla regulace topení a klimatizace, kterou využívalo 58 % ubytovacích zařízení. Regulace topení a klimatizace je vhodným prvkem, jak šetřit energii. Topení je vhodné regulovat v zimě, kdy se více používá, v letních měsících je naopak vhodná regulace klimatizace. 50 % ubytovacích zařízení odpovědělo, že mají třídící kontejnery. Třídění odpadu je v dnešní době velmi důležité. Nejčastějšími třídícími kontejnery jsou kontejnery na papír, plast a sklo. Instalace pákových baterií a perlátorů využívalo v oblasti Jizerských hor 48 % tázaných ubytovacích zařízení. 45 % ubytovacích zařízení využívalo úsporné spotřebiče, minimálně třídy A. Zároveň 45 % ubytovacích zařízení rekonstruovalo budovu tepelnou izolací, ale tepelnou izolaci oken mělo pouze 40 %. Následujícím využívaným opatřením byla výměna ručníků a ložního prádla na vyžádání, kterou využívalo 40 % ubytovacích zařízení. Toto opatření by dle mého názoru mělo být zavedené ve všech ubytovacích zařízeních, aby nevznikaly zbytečné náklady za praní a s tím spojenou i energii v případě, že si ubytovací zařízení zajišťuje praní prádla. Jako další opatření, které šetří vodu, byla instalace úsporných sprchových hlavic, kterou zvolilo 35 % ubytovacích zařízení. Následovalo využívání dvoustupňového splachování, které zvolilo 34 % ubytovacích zařízení. Dvoustupňové splachování je dle mého názoru opět vhodným opatřením, jak šetřit vodu a zároveň naučit i své hosty šetrnosti. Více než čtvrtina (27 %)

ubytovacích zařízení odpověděla, že využívala třídící koše na plast, papír apod. v jednotlivých pokojích, což je opět možnost, jak naučit hosty třídit odpad a udržovat životní prostředí. Následujícím opatřením, které zvolilo 21 % zkoumaných ubytovacích zařízení bylo odstranění jednorázových balení výrobků – např. snídaňové marmelády, másla, nebo i jednorázové sprchové gely a mýdla, které se nahrazují dávkovači. Stejný počet odpovědí, tedy 19 %, mělo používání environmentálně šetrných čistících prostředků k úklidu hotelu a centrální spínače osvětlení na pokojích pomocí např. hotelové karty, pohybová čidla. Téměř čtvrtina (18 %) ubytovacích zařízení třídila biologický odpad. Dalším opatřením, které zvolilo 13 % ubytovacích zařízení bylo využívání recyklovatelného papíru. Zachytávání dešťové vody zvolilo 11 % ubytovacích zařízení. Pouze 10 % ubytovacích zařízení informovalo své hosty o environmentálním snažení. Informování hostů je možné přes webovou stránku ubytovacího zařízení, nebo pomocí letáků a brožur v okolí recepce a jiné varianty. Následující opatření bylo rozšíření jídelního lístku o biopotraviny, výchova zaměstnanců k environmentálnímu managementu, upřednostňování výrobků s označením „eko“ a využívání solární energie (resp. Solárních panelů). Všechny čtyři opatření zvolilo 6 % ubytovacích zařízení v oblasti Jizerských hor. Pouze 5 % ubytovacích zařízení opakovaně používalo recyklovatelný materiál, čímž se zamezuje tvorbě odpadu. Odměňování zaměstnanců za návrhy zlepšování životního prostředí a propagace ekologického programu veřejnosti zvolilo pouze 3 % tázaných ubytovacích zařízení. 1 ubytovací zařízení (2 %) využívalo prvek environmentálního managementu, který nebyl v dotazníku vybrán. Opatření, které nevyužívala žádná z ubytovacích zařízení v oblasti Jizerských hor byla podpora zaměstnanců ve využívání veřejné dopravy (např. příspěvek na cestovné). Žádné ubytovací zařízení nezvolilo odpověď, že nevyužívalo žádný prvek environmentálního managementu. Z toho lze vyvodit, že ačkoliv ne všechna ubytovací zařízení měla zpracovanou koncepci environmentálního managementu, jak bylo vidět v grafu 6, tak zároveň všechna z tázaných ubytovacích zařízení používala minimálně jedno opatření, pomocí kterého šetřila životní prostředí a lze tedy říci, že všechna ubytovací zařízení v oblasti Jizerských hor, která odpověděla na výzkum, dbala na životní prostředí a přispívala ke zlepšení životního prostředí v regionu.

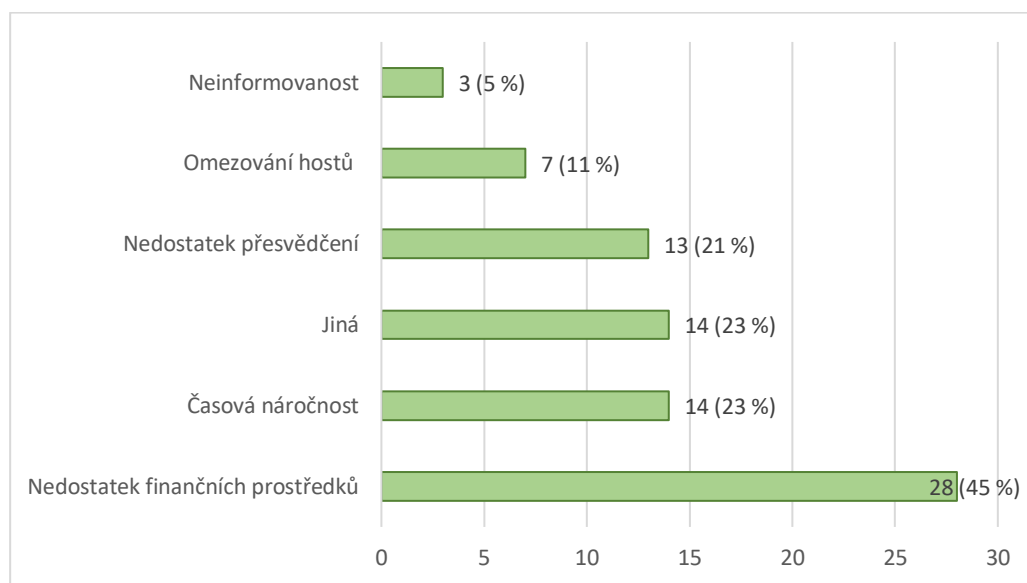

Graf 7 Realizace environmentálních opatření v ubytovacích zařízeních

Zdroj: Vlastní zpracování, 2022

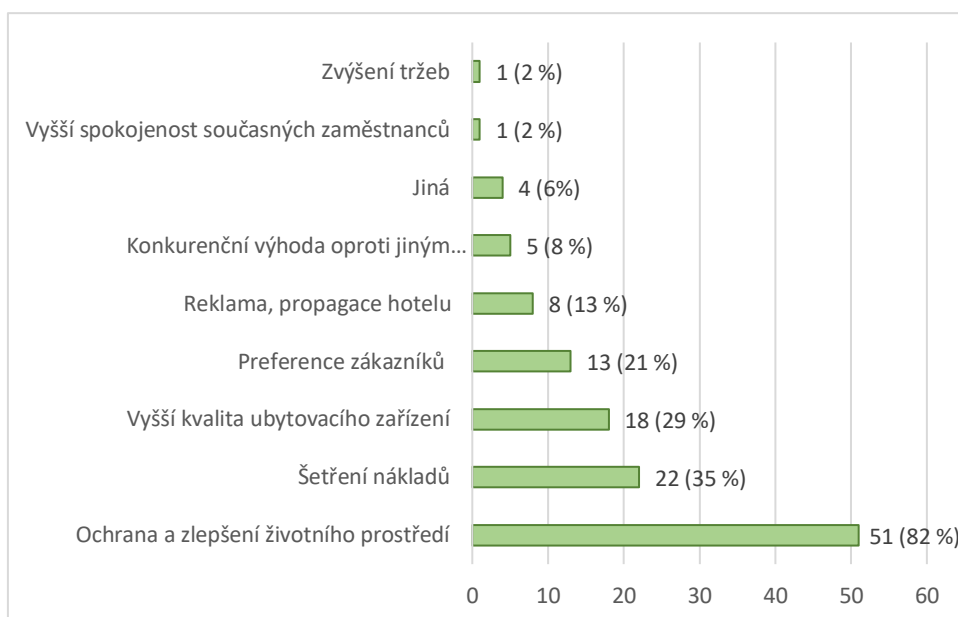
Nejčastějším důvodem, proč ubytovací zařízení neuplatňuje opatření byl nedostatek finančních prostředků, které zvolilo 45 % ubytovacích zařízení. Druhým nejčastějším důvodem byla časová náročnost, kterou označilo 23 % ubytovacích zařízení. Jiným důvodem neuplatňování opatření než nedostatek finančních prostředků, časová náročnost, nedostatek přesvědčení, omezování hostů a neinformovanost zvolilo 23 % ubytovacích zařízení. Nedostatek přesvědčení jako důvod neuplatňování opatření zvolilo 21 % ubytovacích zařízení. Následujícím důvodem bylo omezování hostů, tuto možnost označilo 11 %

ubytovacích zařízení. Neinformovanost byla nejméně častým důvodem neuplatňování opatření. Neinformovanost zvolilo pouze 5 % ubytovacích zařízení z 62 tázaných.

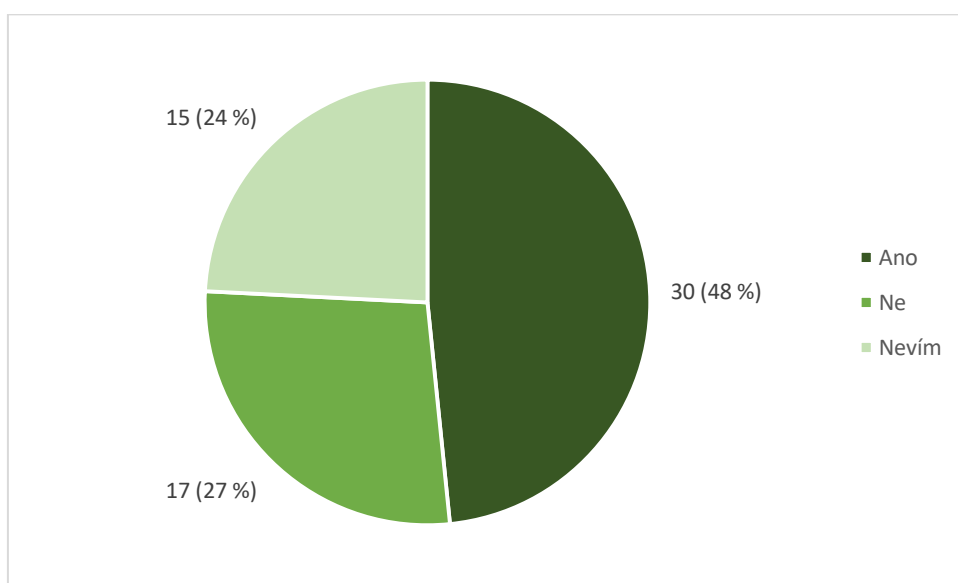
Graf 8 Důvod neuplatňování opatření v ubytovacích zařízení
Zdroj: Vlastní zpracování, 2022

Největším přínosem environmentálního managementu v ubytovacích zařízení byla podle výzkumu ochrana a zlepšení životního prostředí, kterou zvolilo 82 % tázaných ubytovacích zařízení. Následujícím nejčastěji voleným přínosem bylo šetření nákladů. Tento přínos zvolilo 35 % ubytovacích zařízení. Vyšší kvalita ubytovacího zařízení byla přínosem environmentálního managementu pro 29 % ubytovacích zařízení. Jako hlavní přínos zvolilo 21 % ubytovacích zařízení preferenci zákazníků. Reklamu a propagaci ubytovacího zařízení zvolilo jako největší přínos environmentálního managementu 13 % tázaných ubytovacích zařízení a 8 % ubytovacích zařízení zvolilo jako největší přínos konkurenční výhodu oproti jiným ubytovacím zařízením. Jiný přínos než ochrana a zlepšení životního prostředí, šetření nákladů, vyšší kvalita ubytovacího zařízení, preference zákazníků, reklama a propagace ubytovacího zařízení a konkurenční výhoda oproti jiným ubytovacím zařízením zvolilo 6 % ubytovacích zařízení. Pouze 2 %, tedy jedno ubytovací zařízení zvolilo jako přínos environmentálního managementu vyšší spokojenost současných zaměstnanců. Zvýšení tržeb označila jako přínos environmentálního managementu pouze 1 ubytovací zařízení, tedy 2 % tázaných ubytovacích zařízení.

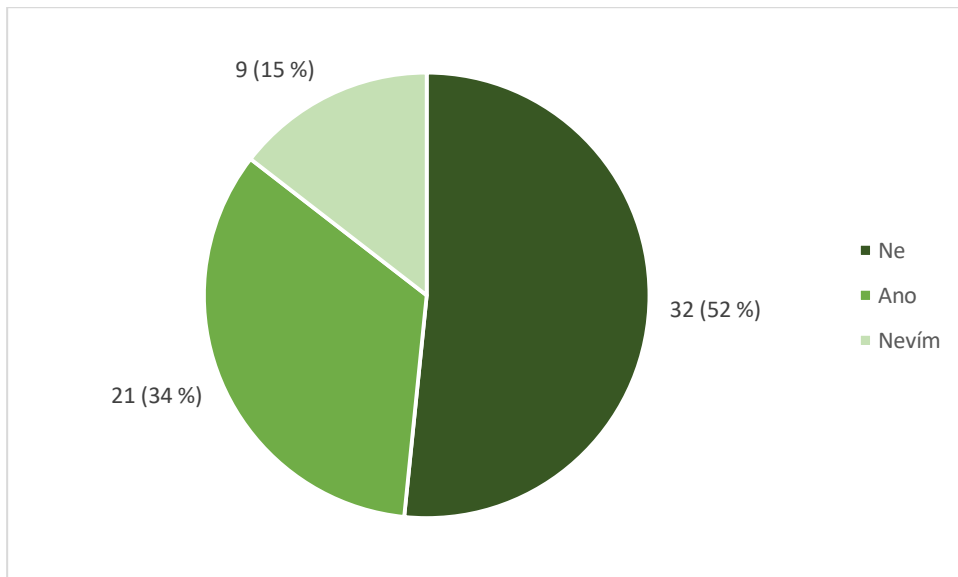
Graf 9 Přínosy environmentálního managementu v ubytovacích zařízeních
Zdroj: Vlastní zpracování, 2022

Téměř polovina (48 %) zkoumaných ubytovacích zařízení si myslela, že je finančně obtížné uplatňovat environmentální management. Více než čtvrtina (27 %) ubytovacích zařízení zvolila, že uplatňování environmentálního managementu není finančně obtížné. Téměř čtvrtina (24 %) ubytovacích zařízení odpověděla, že neví, zda je uplatňování environmentálního managementu finančně obtížné.

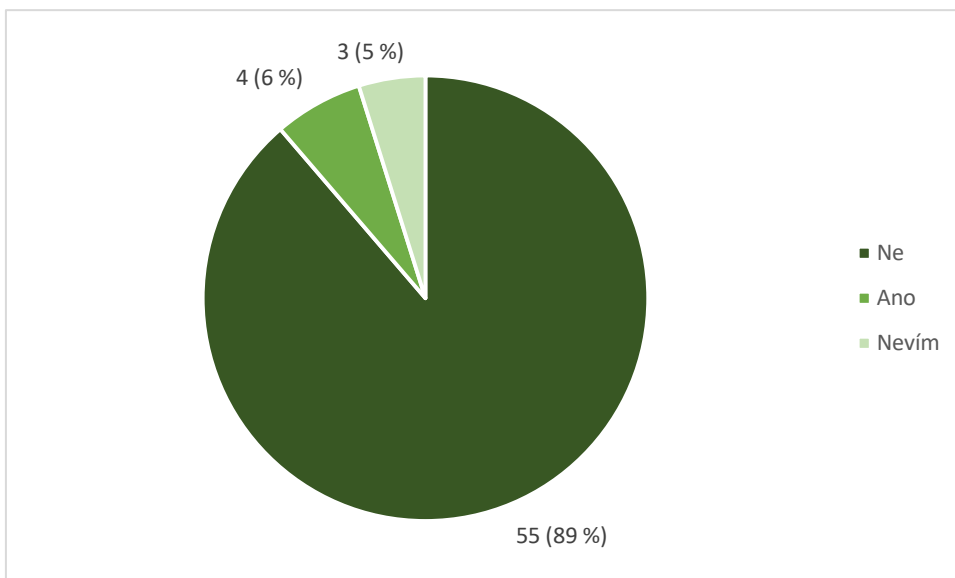
Graf 10 Finanční obtížnost uplatňování environmentálního managementu v ubytovacích zařízeních
Zdroj: Vlastní zpracování, 2022

Více než polovina (52 %) ubytovacích zařízení se aktivně nepodílela na činnostech týkajících se veřejné zeleně a ochrany životního prostředí (např. spolupráce s místní komunitou). Více než třetina (34 %) ubytovacích zařízení se snažila aktivně podílet se na činnostech týkajících se veřejné zeleně a ochrany životního prostředí. Pouze 15 % ubytovacích zařízení nevědělo, zda se na činnostech podílejí.

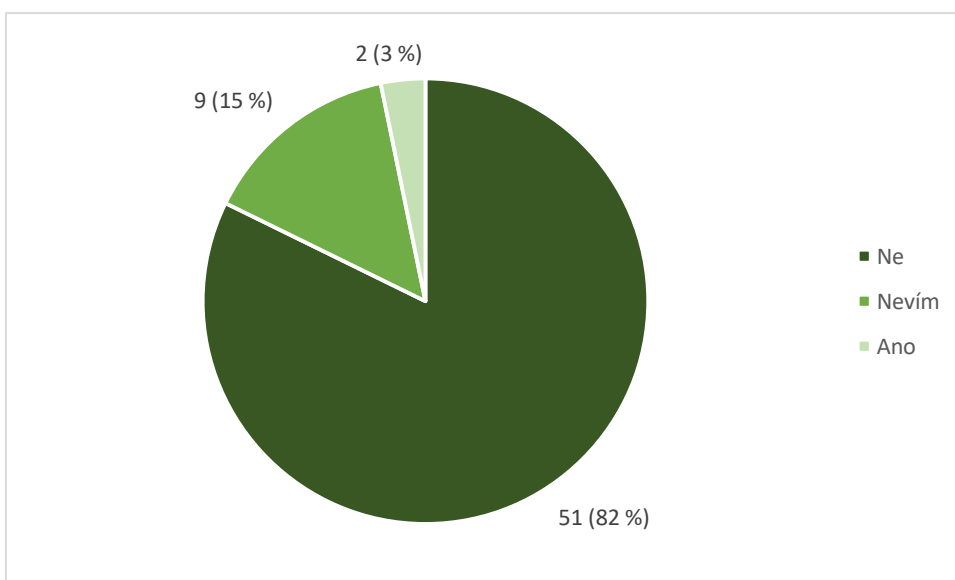
Graf 11 Aktivita ubytovacího zařízení na činnostech ochrany životního prostředí
Zdroj: Vlastní zpracování, 2022

Více než 3/4 (89 %) ubytovacích zařízení nedarovalo přebytkové/nespotřebované potraviny místním neziskovým organizacím. Pouze 6% přebytkové/nespotřebované potraviny darovalo místním neziskovým organizacím a 5 % ubytovacích zařízení nevědělo, zda daruje přebytkové/nespotřebované potraviny místním neziskovým organizacím.

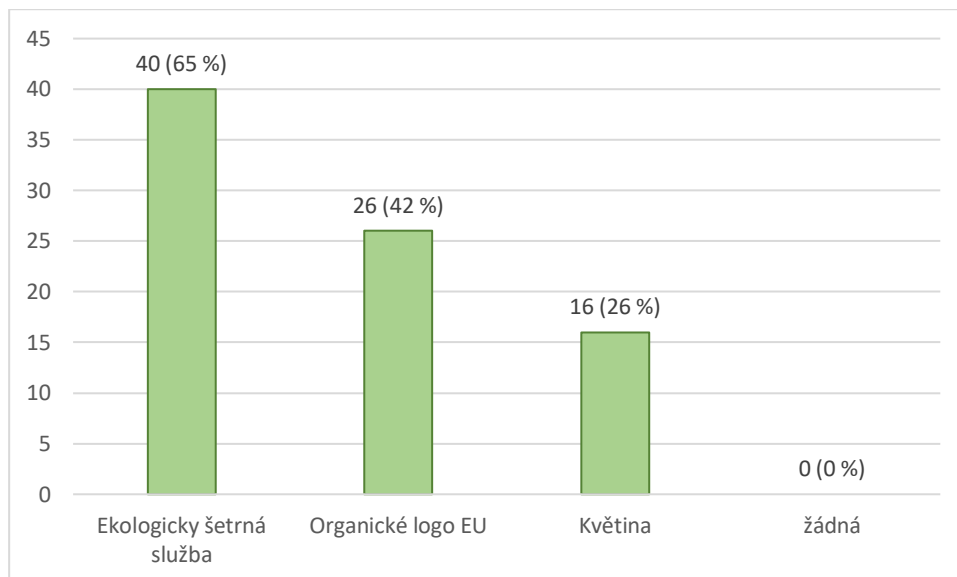
Graf 12 Darování přebytečných/nespotřebovaných potravin ubytovacích zařízení
Zdroj: Vlastní zpracování, 2022

Více než 3/4 (82 %) tázaných ubytovacích zařízení neusilovalo o získání environmentálního označení pro jejich ubytovací zařízení. Téměř čtvrtina (15 %) ubytovacích zařízení nevědělo, zda se o certifikaci snaží nebo ne. Pouze 3 % ubytovacích zařízení se o získání environmentálního označení snažila.

Graf 13 Snaha ubytovacích zařízení o získání environmentálního označení
Zdroj: Vlastní zpracování, 2022

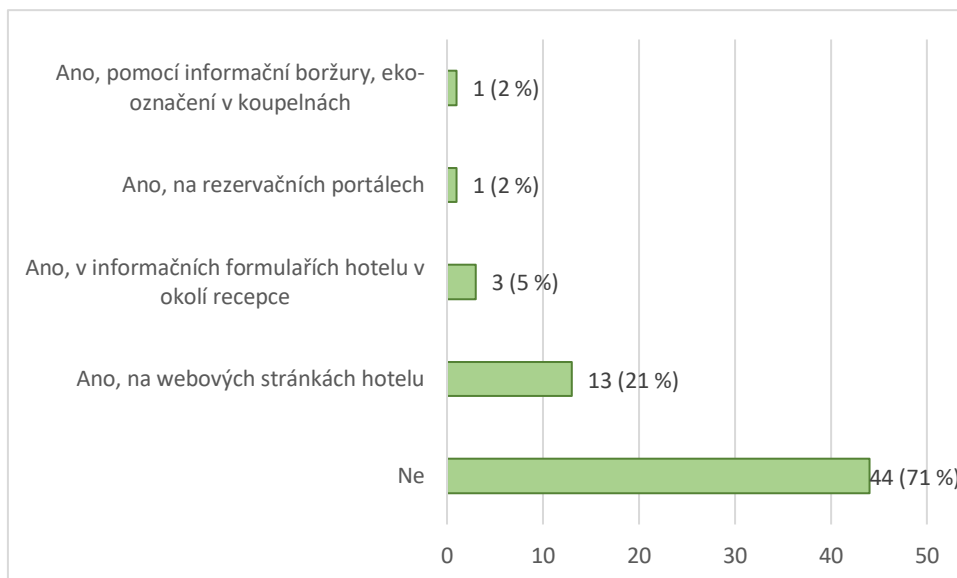
Více než polovina (65 %) ubytovacích zařízení poznala certifikát ekologicky šetrná služba. Téměř polovina (42 %) ubytovacích zařízení označila odpověď organické logo EU. Pouze 16 % ubytovacích zařízení označilo evropský certifikát „The Flower“ (Květina), jako certifikát, který poznávají. Z grafu 14 je vidět, že všechny tázané ubytovací zařízení znají minimálně jednu z nabízených certifikací.

Graf 14 Znalost certifikátů

Zdroj: Vlastní zpracování, 2022

Téměř 3/4 (71 %) zkoumaných ubytovacích zařízení neinformovala své hosty o environmentálním snažení. Dle mého názoru je škoda, že své hosty neinformují. V dnešní době je environmentální snažení dobrým nástrojem, jak přilákat více hostů a propagovat tak své ubytovací zařízení. Téměř čtvrtina (21 %) ubytovacích zařízení informovala své hosty o environmentálním snažení na svých webových stránkách. Pouze 5 % ubytovacích zařízení informovalo své hosty o šetrnosti k životnímu prostředí pomocí informačních formulářů v okolí recepce. Tyto formuláře mohou být položené na pultě, nebo nalepené na zdi na viditelném místě u recepce. Informování hostů o environmentálním snažení na rezervačních portálech a pomocí informačních brožur, „eko“ označení v koupelnách, zvolila 2 % ubytovacích zařízení.

Graf 15 Informování hostů o environmentálním snažení ubytovacích zařízení
Zdroj: Vlastní zpracování, 2022

Zkoumaná ubytovací zařízení měla možnost na konci dotazníkového šetření uvést jejich názor týkající se uplatňování prvků environmentálního managementu. Důležitým poznatkem bylo, že ačkoliv se ubytovací zařízení snaží být šetrné k životnímu prostředí, většina hostů se k této problematice nestaví zodpovědně, tedy netřídí odpad, jakékoliv jiné opatření vidí jako nekomfortnost a k přírodě jako takové se nechová šetrně. Další ubytovací zařízení uvedlo, že je v obci špatně nastavený systém svozu tříděného odpadu, je komplikovaný a tím i odrazující. Následující ubytovací zařízení uvedlo, že je pro jejich ubytovací zařízení náročné dosáhnout dotace jakéhokoliv druhu, protože se jedná o malé ubytovací zařízení rodinného typu a jejich kroky spojené s environmentálním management jsou tedy prováděny pouze z důvodu osobního přesvědčení. Další ubytovací zařízení uvedlo, že uplatňovat environmentální management má podle jejich osobního přesvědčení smysl. Následující ubytovací zařízení uvedlo, že o této problematice je celkově malá informovanost a z toho důvodu se někteří hosté nechovají šetrně k životnímu prostředí. Z toho vyplývá, že se většina ubytovacích zařízení snaží uplatňovat opatření a staví se pozitivně k životnímu prostředí, ale jejich hosté tomuto přesvědčení ne vždy odpovídají.

Jak již bylo zmíněno, dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 62 ubytovacích zařízení. Z toho pouze 2 (3 %) ubytovacích zařízení měla třídu Tourist*. Jedním ubytovacím zařízením s touto třídou byla kategorie penzion, druhým ubytovacím zařízením s třídou Tourist* byla kategorie chata. Penzion měl kapacitu do 10 pokojů a Chata měla kapacitu 11-

25 pokojů. Ze třídy Tourist* zvolilo jedno ubytovací zařízení (50 %) že může přispět ke zlepšení životního prostředí v regionu a druhé ubytovací zařízení (50 %) toho názoru nebylo. Obě ubytovací zařízení této třídy odpověděla, že neměla zpracovaný koncept environmentálního managementu a byla názoru, že je finančně nákladné uplatňovat environmentální management v jejich zařízení. Ani jedna z ubytovacích zařízení v této třídě neusilovala o získání environmentálního označení pro jejich ubytovací zařízení.

Z celkového počtu 62 ubytovacích zařízení mělo pouze jedno ubytovací zařízení třídu Economy**. Tuto třídu měl jeden z kategorie 32 penzionů s kapacitou do 10 pokojů. Tato ubytovací zařízení si nebyla jistá, zda může přispět ke zlepšení životního prostředí v regionu. Koncept environmentálního managementu zpracovaný neměla, byla názoru, že uplatňování environmentálního managementu je pro jejich ubytovací zařízení finančně náročné a neusilovala o získání environmentálního označení pro jejich ubytovací zařízení.

Téměř polovina tázaných ubytovacích zařízení měla třídu Standard***, přičemž touto třídou disponovalo 45 % penzionů, 38 % hotelů, 7 % apartmánů, 7 % jiné kategorie, než byla dostupná v dotazníkovém šetření a 3 % měla kategorii chata. Necelá polovina ubytovacích zařízení třídy Standard*** měla kapacitu do 10 pokojů. Téměř třetina ubytovacích zařízení této třídy měla kapacitu 11-15 pokojů a 28 % ubytovacích zařízení měla kapacitu 26-50 pokojů. Téměř 3/4 (74 %) ubytovacích zařízení kategorie Standard*** se domnívala, že může přispět ke zlepšení životního prostředí v regionu. Téměř čtvrtina (24 %) ubytovacích zařízení nevěděla, zda může přispět ke zlepšení životního prostředí v regionu a 2 % ubytovacích zařízení nemohla přispět ke zlepšení životního prostředí v regionu. Ze všech ubytovacích zařízení třídy Standard*** celkem 74 % ubytovacích zařízení nemělo zpracovaný koncept environmentálního managementu. Zbýlých 26 % buď zpracovaný koncept environmentálního managementu mělo, tedy 13 %, nebo nevědělo, zda koncept environmentálního managementu mají zpracovaný, tedy 13 %. Téměř polovina (42 %) ubytovacích zařízení se domnívala, že je finančně náročné uplatňovat environmentální management v jejich ubytovacím zařízení. Pro stejný počet, tedy 42 % ubytovacích zařízení uplatňování environmentálního managementu finančně náročné nebylo a zbýlých 16 % ubytovacích zařízení nevědělo, zda je uplatňování environmentálního managementu finančně náročné. Pouze 3 % ubytovacích zařízení třídy Standard*** usilovalo o získání environmentálního označení pro jejich ubytovací zařízení. Zato až 80 % o environmentální

označení neusilovalo a zbylých 17 % nevědělo, zda jejich ubytovací zařízení o environmentální označení usiluje.

Třída First Class**** měla 3 % z tázaných ubytovacích zařízení, tedy 2 ubytovací zařízení. První ubytovací zařízení s touto třídou mělo kategorii hotel, s kapacitou 11-25 pokojů. Toto ubytovací zařízení se domnívalo, že může přispět ke zlepšení životního prostředí v regionu, nemělo zpracovaný koncept environmentálního managementu, myslelo si, že je finančně náročné uplatňovat environmentální management a nevědělo, zda se snaží o environmentální označení. Druhé ubytovací zařízení mělo kategorii penzion s kapacitou do 10 pokojů, nevědělo, zda přispívá ke zlepšení životního prostředí v regionu a nevědělo, zda má zpracovaný koncept environmentálního managementu. Nemyslelo si, že je uplatňování environmentálního managementu finančně náročné a o environmentální označení se nesnažilo.

Třída Luxury***** v dotazníkovém šetření nebyla zastoupena.

Více než třetina ubytovacích zařízení (45 %) nedisponovala hvězdičkami. Téměř většina (93 %) ubytovacích zařízení, která nedisponovala hvězdičkami, měla kapacitu do 10 pokojů a zbylých 7 % měla kapacitu 11-25 pokojů. Více než třetina (29 %) ubytovacích zařízení byla názoru, že může přispět ke zlepšení životního prostředí v regionu. Pouze 4 % ubytovacích zařízení nebyla názoru, že by mohla přispět ke zlepšení životního prostředí a Více než polovina (67 %) nevěděla, zda ke zlepšení životního prostředí v regionu může přispět. Více než dvě třetiny (75 %) ubytovacích zařízení neměla zpracovaný koncept environmentálního managementu. Méně než třetina (15 %) nevěděla, zda měla zpracovaný koncept environmentálního managementu a pouze 10 % ubytovacích zařízení měla koncept environmentálního managementu zpracovaný. Více než polovina (54 %) ubytovacích zařízení se domnívala, že uplatňování environmentálního managementu je finančně náročné. Téměř třetina (32 %) ubytovacích zařízení této třídy nevěděla, zda je finančně náročné uplatňovat environmentální management a pouze 14 % ubytovacích zařízení se domnívalo, že uplatňování environmentálního managementu finančně náročné není. Více než 3/4 (86 %) ubytovacích zařízení této třídy neusilovala o environmentální označení jejich ubytovacího zařízení. Desetina (10 %) ubytovacích zařízení nevěděla, zda o environmentální označení usilují a pouze 4 % ubytovacích zařízení se o environmentální označení snažila.

Jak ubytovací zařízení vnímá sebe samo a svůj vliv na životní prostředí je dle mého názoru velmi důležité. Z tabulky 5 lze vidět, že 31 ubytovacích zařízení z 62 tázaných ubytovacích zařízení, tedy polovina (50 %) ubytovacích zařízení se domnívala, že může přispět ke zlepšení životního prostředí v regionu. Z čehož plyne, že polovina tázaných ubytovacích zařízení si uvědomuje vliv na životní prostředí a snaží se být k přírodě šetrný. Z tabulky dále vyplývá, že pouze 3 ubytovací zařízení si nebyly vědomi, že by mohli přispět ke zlepšení životního prostředí v regionu a 28 ubytovacích zařízení nevědělo, zda mohou ke zlepšení životního prostředí přispět.

Tabulka 5 Vliv na životní prostředí dle třídy ubytovacích zařízení

	Ano	Ne	Nevím	Celkem
Tourist*	1	1	0	2
Economy**	0	0	1	1
Standard***	21	1	7	29
First Class****	1	0	1	2
Luxury*****	0	0	0	0
Nedisponuje hvězdičkami	8	1	19	28
Celkem	31	3	28	62

Zdroj: Vlastní zpracování, 2022

Z pohledu kategorie ubytovacích zařízení lze v tabulce 6 vidět, že polovina, tedy 31 ubytovacích zařízení se domnívala, že může přispět ke zlepšení životního prostředí v regionu Jizerské hory. Do této skupiny ubytovacích zařízení patří více než polovina hotelů, třetina penzionů, více než polovina apartmánů, 4 chaty a 2 ubytovací zařízení jiné kategorie. Pouze 3 ubytovací zařízení si nebyly vědomi, zda ke zlepšení životního prostředí mohou přispět. Mezi tyto 3 ubytovací zařízení patří jeden hotel, penzion a apartmán. Zbylých 28 ubytovacích zařízení, tedy 3 hotely, více než polovina penzionů, 2 apartmány, 1 chata a 2 ubytovací zařízení jiné kategorie nevěděla, zda mohou ke zlepšení životního prostředí v regionu Jizerské hory přispět.

Tabulka 6 Vliv na životní prostředí dle kategorie ubytovacích zařízení

	Ano	Ne	Nevím	Celkem
Hotel	9	1	3	13
Penzion	11	1	20	32
Apartmán	5	1	2	8
Chata	4	0	1	5
Jiná	2	0	2	4
Celkem	31	3	28	62

Zdroj: Vlastní zpracování, 2022

Z 62 tázaných ubytovacích zařízení pouze 2 ubytovací zařízení usilovala o environmentální označení pro jejich ubytovací zařízení a to 1 penzion a 1 chata. O environmentální označení neusilovalo 9 hotelů, většina penzionů, 6 apartmánů, 3 chaty a 3 ubytovací zařízení jiné kategorie. Celkem 9 ubytovacích zařízení nevědělo, zda usilovalo o environmentální označení. A to tedy 4 hotely, 1 penzion, 2 apartmány, 1 chata a 1 ubytovací zařízení jiné kategorie.

Tabulka 7 Usilování o environmentální označení dle kategorie ubytovacích zařízení

	Ano	Ne	Nevím	Celkem
Hotel	0	9	4	13
Penzion	1	30	1	32
Apartmán	0	6	2	8
Chata	1	3	1	5
Jiná	0	3	1	4
Celkem	2	51	9	62

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Podle téměř poloviny ubytovacích zařízení bylo uplatňování prvků environmentálního managementu finančně náročné. Mezi ubytovací zařízení, které se tak domnívala patří více než polovina hotelů, téměř polovina penzionů, 3 apartmány, 2 chaty a 2 ubytovací zařízení jiné kategorie. Pouze 17 ubytovacích zařízení nebylo názoru, že je uplatňování environmentálního managementu finančně náročné. Tohoto názoru bylo celkem 3 hotely, 10 penzionů, 2 apartmány a 2 chaty. Některá ubytovací zařízení si nebyla jista, zda mohou ke zlepšení životního prostředí přispět, zejména 2 hotely, 7 penzionů, 3 apartmány, 1 chata a 2 ubytovací zařízení jiné kategorie.

Tabulka 8 Finanční náročnost environmentálního managementu dle kategorie ubytovacích zařízení

	Ano	Ne	Nevím	Celkem
Hotel	8	3	2	13
Penzion	15	10	7	32
Apartmán	3	2	3	8
Chata	2	2	1	5
Jiná	2	0	2	4
Celkem	30	17	15	62

Zdroj: Vlastní zpracování, 2022

Závěr

V teoretické části této bakalářské práce byly vysvětleny pojmy týkající se klasifikace a certifikace ubytovacích zařízení. Dále byl objasněn pojem environmentálního managementu, jeho uplatňování a výhody a nevýhody s ním spojené. V teoretické části byly dále vysvětleny jednotlivé prvky environmentálního managementu, které byly později v praktické části zanalyzovány.

Cílem bakalářské práce bylo zanalyzovat uplatňování prvků environmentálního managementu ve vybraných ubytovacích zařízeních v oblasti Jizerských hor.

V návaznosti byly stanovené výzkumné otázky.

- Které prvky environmentálního managementu využívala ubytovací zařízení v tomto regionu nejvíce?
- Jaké byly největší přínosy využívání environmentálního managementu dle ubytovacích zařízení v tomto regionu?

Výzkumu se nejvíce zúčastnila ubytovací zařízení z oblasti Kořenov, tedy 19 % odpovědí na dotazníkové šetření bylo z oblasti Kořenov. Dále bylo ve výzkumu analyzováno nejčastěji ubytovací zařízení kategorie penzion a třída Standard***. Ve výzkumu měla největší zastoupení ubytovací zařízení s kapacitou do 10 pokojů (66 %). Z výzkumu dále vyplynulo, že přesně polovina dotazovaných ubytovacích zařízení (50 %) se domnívala, že může přispět ke zlepšení životního prostředí v regionu. Výsledek ohledně zpracovaného konceptu environmentálního managementu byl velice překvapivý, jelikož 76 % ubytovacích zařízení tento koncept zpracovaný neměla a pouze 11 % dotazovaných ubytovacích zařízení měla zpracovaný koncept environmentálního managementu. Ačkoliv pouze 11 % ubytovacích zařízení měla zpracovanou koncepci environmentálního managementu, ve výzkumu bylo vidět, že všechna ubytovací zařízení využívala alespoň jeden prvek environmentálního managementu. Z výzkumu vyplynulo, že nejčastěji využívaným prvkem environmentálního managementu byla instalace úsporných a LED žárovek, tento prvek uplatňovalo 87 % ubytovacích zařízení v oblasti Jizerských hor. Druhým nejčastěji uplatňovaným prvkem environmentálního managementu, který uplatňuje 58 % ubytovacích zařízení byla regulace topení a klimatizace. Z těchto odpovědí lze vidět, že většina ubytovacích zařízení se převážně snaží o úsporu energie. Výzkumem bylo zjištěno, že 45 % ubytovacích zařízení

bylo toho názoru, že rozhodnutí o neuplatňování prvků environmentálního managementu plyne z důvodu nedostatku finančních prostředků. Dále bylo díky výzkumu zjištěno, že 82 % ubytovacích zařízení v oblasti Jizerských hor vidělo jako největší přínos environmentálního managementu ochranu a zlepšení životního prostředí. Dále 35 % ubytovacích zařízení přiznalo, že jako největší přínos vidělo snížení nákladů. Z výzkumu dále vyplynulo, že 48 % ubytovacích zařízení se domnívalo, že uplatňování prvků environmentálního managementu je pro jejich ubytovací zařízení finančně obtížné. Výzkumem bylo dále zjištěno, že více než polovina (52 %) ubytovacích zařízení se aktivně nepodílela na činnostech týkajících se veřejné zeleně a ochrany životního prostředí a 89 % ubytovacích zařízení nedarovala přebytečné a nespotřebované potraviny neziskovým organizacím. Z výzkumu také vyplynulo, že 82 % ubytovacích zařízení neusilovala o získání environmentálního označení pro jejich ubytovací zařízení, pouze 2 ubytovací zařízení z 62 tázaných o toto označení usilovala. Ve výzkumu byl nejčastěji rozpoznán certifikát ekologicky šetrná služba, kterou poznalo 65 % ubytovacích zařízení. Dalším certifikátem, který byl v dotazníkovém šetření rozpoznán 42 % ubytovacích zařízení bylo organické logo EU. Další překvapivá odpověď výzkumu ukazovala, že 71 % ubytovacích zařízení neinformovala své hosty o jejich environmentálním snažení. Toto zjištění je velmi negativní, jelikož kdyby si hosté byly vědomi o environmentálním snažení ubytovacího zařízení, je pravděpodobné, že by se i hosté k životnímu prostředí v té situaci chovali ohleduplně. Na svých webových stránkách informovalo své hosty o environmentálním snažení 21 % ubytovacích zařízení.

Přípomínky respondentů byly ve výzkumu převážně pozitivní. Ubytovací zařízení se i přes některé překážky snaží být šetrní k životnímu prostředí, ačkoliv většina respondentů odpověděla, že největším problémem je chování hostů, což může být následkem právě neinformovanosti, jak ze strany ubytovacího zařízení, tak i ze strany jedinců a jejich lhostejnosti k dané problematice.

Analýzu prvků environmentálního managementu v oblasti Jizerských hor bych celkově zhodnotila průměrně, jelikož u některých otázek výzkumu bylo mnoho negativních odpovědí, ale zároveň ačkoliv má pouze 7 ubytovacích zařízení zpracovanou koncepci environmentálního managementu, všechny ubytovací zařízení uplatňují minimálně jedno opatření. Každé ubytovací zařízení má jinak zpracované postupy a nastavené cíle, proto lze vidět, že každé ubytovací zařízení uplatňuje jiné kombinace opatření. Z výzkumu tedy

vyplývá doporučení větší informovanosti a propagace environmentálního managementu a jeho uplatňování, seznámení tohoto managementu se zaměstnanci i hosty, aby i hosté byli k životnímu prostředí šetrní a ohleduplní. Záleží však na jednotlivém ubytovacím zařízení, jak se k dané problematice postaví a jaká opatření bude uplatňovat.

Seznam použité literatury

BERÁNEK, Jaromír. 2016. *Moderní řízení hotelového provozu*. Praha: Grada publishing. ISBN: 978-80-86724-45-4.

CINGOSKI, Vlatko a Biljana PETREVSKA, 2018. Making hotels more energy efficient: the managerial perception. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*. **31**(1), 87-101. ISSN 1331-677X.

HAN, Heesup a Hae Jin YOON, 2015. Hotel customers' environmentally responsible behavioral intention: Impact of key constructs on decision in green consumerism. *International Journal of Hospitality Management*. **45**, 22-33. ISSN 0278-4319.

KASAVANA, Michael. 2008. *Green Hospitality*. Hospitality Upgrade. 6(1): 140-148 [cit. 2022-02-21].

KŘÍŽEK, Felix a Josef NEUFUS. 2014. *Moderní hotelový management*. Praha: Grada publishing. ISBN: 978-80-247-4835-1.

MENSAH, Ishmael. 2019. *Environmental Management Concepts and Practices for the Hospitality Industry*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing. ISBN: 978-1-5275-3630-2.

MERLI, Roberto, Michele PREZIOSI, Alessia ACAMPORA a Faizan ALI, 2019. Why should hotels go green? Insights from guests experience in green hotels. *International Journal of Hospitality Management*. **81**, 169-179. ISSN 0278-4319.

PATÚŠ, Peter a Marián GÚČIK. 2005. *Manažment ubytovacej prevádzky hotela*. Banská Bystrica: Slovak-Swiss Tourism. 103 s. ISBN 80-88945-81-X.

POSLANECKÝ, Lukáš a Kateřina ZÍSKALOVÁ. 2018. *Moderní ubytování v České republice podle nejnovějších světových trendů*. Mladá Veda [online]. 6(1): 88-96 [cit. 2022-02-11]. ISSN 13393189. Dostupné z Proquest:

<https://search.proquest.com/docview/1991137355/FF443E39FB5B4C5CPQ/1?accountid=17116>.

RAŠOVSKÁ, Ida a Kateřina RYGLOVÁ. 2017. *Management kvality služeb v cestovním ruchu*. Praha: Grada Publishing, a.s. 44 s. ISBN 978-80-271-9923-5.

RYGLOVÁ, Kateřina., BURIAN, Michal a Ida VAJČNEROVÁ. 2011. *Cestovní ruch: podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing. 56 s. ISBN 978-80-247-4039-3.

SCHOLZ, Petr. 2016. *Ekologický management v hotelu*. Top hotelierstvo/hotelnictví. **10**(1): 128-132. ISBN 9788089532513.

SCHOLZ, Petr, JANEČEK, Petr, a Ivica LINDEROVÁ. 2020. *Applying environmental measures as part of social responsibility: the example of a Czech hotel chain*. Acta Turistica [online]. 32(1): 7-38 [cit. 2022-03-07]. ISSN 0353-4316. Dostupné z: <https://hrcak.srce.hr/240518>

SLÁBOVÁ, Markéta. 2006. *Tvorba a ochrana životního prostředí*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií. 139 s. ISBN 80-867-0829-2.

ŠIMKOVÁ, Simona. 2019. *Uplatňování prvků environmentálního managementu vybraného hotelu ve Dvoře Králové nad Labem*. Jihlava. Bakalářská práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava. Vedoucí práce Ing. Petr Scholz, DiS., Ph.D.

ŠTĚPÁNKOVÁ, Eva. 2013. *Environmentální management a jeho vliv na konkurenceschopnost podniku*. Brno. Disertační práce. Masarykova Univerzita v Brně. Vedoucí práce prof. Ing. Ladislav Blažek, CSc.

ŠULCOVÁ, Michaela. 2017. Mají zelené hotely „zelenou“. *Gastroahotel.cz* [online]. Praha: Cortina Park s. r. o., 17. října 2017 [cit.2022-04-14]. ISSN 1803-585X. Dostupné z: <https://gastroahotel.cz/maji-zelene-hotely-zelenou/>

ŠULCOVÁ, Michaela. 2018a. Trendy v ekohotelnictví. *Gastroahotel.cz* [online]. Praha: Cortina Park s. r. o., 19. února 2018 [cit.2022-04-14]. ISSN 1803-585X. Dostupné z: <https://gastroahotel.cz/trendy-eko-hotelnictvi/>

ŠULCOVÁ, Michaela. 2018b. Ekoznačky. *Gastroahotel.cz* [online]. Praha: Cortina Park s. r. o., 11. dubna 2018 [cit.2022-04-14]. ISSN 1803-585X. Dostupné z: <https://gastroahotel.cz/ekoznacky-pro-hotely/>

WILSON-POWELL, Georgina. 2021. *Is it really green*. Londýn: Dorling Kindersley. ISBN: 978-0744024319.

YONG, Yoong Kim, Gon Kim WOO, Hyung-Min CHOI a Kullada PHETVAROON, 2018. The effect of green human resource management on hotel employees' eco-friendly behavior and environmental performance. *International Journal of Hospitality Management*. **76**, 83-93. ISSN 0278-4319.

Seznam použitých internetových zdrojů

BINUS. 2015. Do you know green hotel [online]. [cit.2022-02-21]. Dostupné z: <https://hotel-management.binus.ac.id/2015/12/08/did-you-know-green-hotel/>

BOOKING. 2021. Snižování spotřeby energie a využívání zelené energie [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://partner.booking.com/cs>

ECOLABINDEX. 2022. All ecolabels [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <http://www.ecolabelindex.com/ecolabels/?st=category/tourism>

ECONEA. 2018. Usporné perlátory [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.econea.cz/usporne-perlatory>

EKOZNACKA. O emas [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://ekoznacka.cz/o-emas>

HOTELSTARS. Oficiální klasifikace v ČR [online]. [cit.2022-02-11]. Dostupné z: <https://www.hotelstars.cz/oficialni-klasifikace-v-cr>

HOTELSTARS. Kritéria v hotelstars union [online]. [cit.2022-02-11]. Dostupné z: <https://www.hotelstars.eu/cs/czech-republic/kriteria/>

KRÁSNÉ BYDLENÍ. 2022. Energie jsou drahé. Jak může LED osvětlení pomoci s úsporami? [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://krasne-bydleni.cz/energie-jsou-drahe-jak-muze-led-osvetleni-pomoci-s-usporami/>

MMR. 2007. Green Management [online]. Praha: Mag Consulting. [cit.2022-02-11]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/40090ab2-4f67-4a85-bce4-c1e78310772f/GetFile36.pdf?ext=.pdf>

NAZELENO. 2013. Ekologické hotely v Česku? [online]. [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: <https://www.nazeleno.cz/bio/ekologicke-hotely-v-cesku-zadny-boom-se-zatim-nekona.aspx>

TBZINFO. 2018. Hotely a další ubytovací zařízení se často bez úpravy vody neobejdou [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://voda.tzb-info.cz/18248-hotely-a-dalsi-ubytovaci-zarizeni-se-casto-bez-upravy-vody-neobejdou>